

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1910. **Första Kammaren.** **Nr 15.**

Onsdagen den 16 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflemnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående vissa ändringar i bestämmelserna rörande statsunderstöd till enskilda läroanstalter;

2:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 17 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

3:o) angående stipendier för utbildning af tuberkulosläkare;

4:o) angående ålderstillägg åt notarien hos riksförsäkringsanstalten A. R. Ljunggren;

5:o) med förslag till lag om föreningar, m. m.;

6:o) angående efterskänkande af vissa retroaktiva pensionsavgifter för konstaplarna vid flottans poliskår B. F. M. Elmberg och A. A:son Ehrnström; samt

7:o) med förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad.

Företogs val af åtta ledamöter i Riksdagens särskilda utskott. Därvid aflemnades 117 valsedlar, som godkändes och efter parti-beteckning ordnades i två grupper så, att en grupp bildades af 78 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet» och en annan grupp utgjordes af 39 valsedlar med öfverskriften »de moderata».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

- För »det förenade högerpartiet» uppfördes såsom
 nr 1 grefve Wachtmeister, Hans,
 » 2 herr Ekman,
 » 3 » Sörensson,
 » 4 » Petersson, E. Lorentz,
 » 5 » Tonning,

hvilka fem namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

- För »de moderata» uppfördes såsom
 nr 1 herr Hammarskjöld,
 » 2 » Asker,
 » 3 » Cedererantz,

hvilka tre namn i denna följd uppförts å gruppens samtliga valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid, sedan särskilda lottningar anstälts beträffande andra och femte rummen samt vid bestämmandet af åttonde platsen gruppen »det förenade högerpartiet», hvilken redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarade antalet namn å gruppens valsedlar, uteslutits från vidare jämförelse, nedannämnda personer hafva blifvit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

grefve Wachtmeister, Hans, från »det förenade högerpartiet»,			
herr Ekman	»	»	»
» Hammarskjöld	»	»de moderata»,	
» Sörensson	»	»det förenade högerpartiet»,	
» Petersson, E. Lorentz	»	»	»
» Asker	»	»de moderata»,	
» Tonning	»	»det förenade högerpartiet»,	
» Cedererantz	»	»de moderata».	

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1910 den 15 mars sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt 71 och 73 paragraferna riksdagsordningen utse dels Riksdagens fullmäktige i riksbanken efter friherre B. K. J. Langenskiöld och herr H. R. Törnebladh, hvilka voro i tur att afgå, dels ock suppleanter för fullmäktige i riksbanken; och befunnos, efter valens slut, hafva blifvit utsedde till

fullmäktige:

friherre Langenskiöld, Bror Karl Johan, juris doktor, med 48 röster,
 herr Palme, Sven Theodor, ledamot af Riksdagens

Andra kammare, » 48 »

samt till *suppleanter* för tiden från valet, till dess nytt val under år 1911 försiggått:

herr Törnebladh, Henrik Ragnar, fil. doktor,..... med 46 röster,

herr Grönwall, Fredrik Assar Albin, fil. doktor, statistiker i riksbanken, med 45 röster,
 grefve von Rosen, Gustaf Fredrik, bruksägare, » 44 »

A. Hansson i Solberga.

J. M. Ekströmer.

Eric Hallin.

Carl Carlson Bonde.

År 1910 den 15 mars sammanträdde kamrarnas valmän för att jämlikt 71 och 73 paragraferna riksdagsordningen utse dels Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret ej mindre för valperioden 1910—1913 efter herrar P. A. H. Cavalli, O. W. Odelberg och C. E. Kinander, hvilka voro i tur att afgå, än äfven för återstående delen af valperioden 1909—1912 efter herr A. Hammarström, som afsagt sig uppdraget att vara fullmäktig i riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för fullmäktige i riksgäldskontoret; och befunnos efter valens slut hafva blifvit utsedde till

ordförande:

herr Cavalli, Per Axel Henrik, ledamot af Riksdagens Första kammare, med 46 röster;

fullmäktige

för valperioden 1910—1913:

herr Odelberg, Oscar Wilhelm, ledamot af Riksdagens

Första kammare, » 47 »

» Kinander, Carl Emil, vice häradshöfding, fullmäktig i järnkontoret, » 47 » ,

för återstående delen af valperioden 1909—1912:

herr Almqvist, Knut Fredrik Gerhard, ledamot af

Riksdagens Andra kammare, » 46 »

samt till *suppleanter* för tiden från valet, till dess nytt val under år 1911 försiggått:

herr Santesson, Per Henrik, juris kandidat, vice

häradshöfding, » 45 »

» Lamm, Herman, ledamot af Riksdagens Första kammare, » 44 »

» Ekman, Axel, ledamot af Riksdagens Andra kammare, » 37 » .

A. Hansson i Solberga.

J. M. Ekströmer.

Eric Hallin.

Carl Carlson Bonde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna, äfvensom att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underrättas om

dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingifva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de förrättade valen, dels ock till den paragraf, som därom borde i riksdagsbeslutet intagas.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet följande under gårdagen afgifna och då bordlagda motioner:

nr 58, af herr *Clason*, om förhöjning af tullen å gåslefverpastejer;

nr 59, af grefve *Hamilton, Alexander*, m. fl., i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår smördrittlar;

nr 60, af herr *Carlberg*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår tackjärn och tackjärnsskrot m. m.; samt

nr 61, af herr *Larsson*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår fönsterglas och spegelglas.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande nr 6.

Vid punktvis skedd föredragning af statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial nr 20, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatsens fjärde hufvudtitel, godkändes de i detta memorial föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogos och lades till handlingarna bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda memorial:

nr 12, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande bevillningsutskottets betänkande nr 4, i anledning af väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin m. m.; och

nr 13, anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 7, i anledning af väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande af lokalt veto med lika och direkt rösträtt beträffande detaljhandel med brännvin.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran jordbruksutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden nr 35—39.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 12 och 14 innevarande månad bordlagda betänkande nr 11, i anledning af *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, *dels ock* i ämnet väckta motioner.

Omändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.

Genom proposition nr 22 af den 14 januari 1910 hade Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt protokoll öfver finansärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att dels antaga ett vid propositionen fogadt förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, dels ock besluta, att de nya bestämmelserna skulle tillämpas från och med den dag, som af Kungl. Maj:t bestämdes.

Jämlikt 40 § riksdagsordningen hade bevillningsutskottet i nu föredragna betänkande afgifvit utlåtande öfver ej mindre omfördälda proposition än äfven följande inom Riksdagen väckta, till bevillningsutskottet likaledes hänvisade motioner rörande nu ifrågasvarande ämne, nämligen

inom *Första kammaren*:

- nr 42 af herr *L. Ijungberg*,
- nr 45 af herr *E. Bohnstedt* och
- nr 47 af herr *O. Eklund* samt

inom *Andra kammaren*:

- nr 173 af friherre *Palmstierna*,
- nr 174 af herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, med hvilken tjugu andra af kammarens ledamöter instämt,
- nr 181 af herr *Fr. Söderbergh* i Karlshamn,
- nr 198 af herr *Hj. Wijk*,
- nr 206 af herr *Hj. Branting*,
- nr 207 af herr *G. Kobb* jämte trettionio andra af kammarens ledamöter,
- nr 208 af herr *W. Lundin*, och
- nr 209 af herr *E. Åkerlund*.

I den inom Andra kammaren af friherre *Palmstierna* afgifna motionen, nr 173, hade hemställts, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla,

att Kungl. Maj:t ville låta vidtaga erforderliga åtgärder, för att de medel, som beräknas inflyta på grund af arfsbeskattning, må upptagas såsom särskild post i riksstaten; samt

att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en utredning angående lämpligheten af arfsskattemedlens afsättande till en särskild fond, som endast må användas till ändamål, hvartill upplåning eljest

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften. (Forts.) skulle behöfvas, och framlägga det förslag, hvartill denna utredning må föranleda.»

Utskottet hade i föreliggande betänkande på angifna grunder hemställt:

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förvarande, i propositionen nr 22 innefattade förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften icke kunnat oförändradt bifallas, måtte antaga samma förslag med de ändringar, vid utskottets betänkande fogadt författningsförslag utvisade;

2:o) att Riksdagen, med afseende å denna författning måtte besluta, att de nya bestämmelserna skulle tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kungl. Maj:t bestämdes;

3:o) att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes, för så vidt hinder däremot ej mötte, till nästkommande års Riksdag afgifva förslag i syfte att åt arfs- eller testamentstagare måtte kunna i vissa fall medgifvas anstånd med stämpelskattens erläggande, då boets tillgångar utgjordes hufvudsakligen af fastighet med tillbehör eller annan egendom, som ur anståndssynpunkt skäligen borde därmed likställas;

4:o) att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes, för så vidt hinder däremot ej mötte, till nästkommande års Riksdag framlägga förslag i syfte att förhindra, att genom gifva förmögenhet undandrogen arfsbeskattning;

5:o) att de i detta betänkande behandlade motioner af

- a) herr *Ljungberg*,
- b) » *E. Bohnstedt*,
- c) » *Eklund*,
- d) » *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra,
- e) » *Fr. Söderbergh* i Karlshamn,
- f) » *Hj. Wijk*,
- g) » *Branting*,
- h) » *Kobb* m. fl.,
- i) » *Lundin* och
- k) » *Åkerlund*

måtte få anses besvarade genom hvad utskottet här ofvan hemställt; samt

6:o) att ofvanberörda af friherre *Palmstierna* väckta motion II: 173 icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande två af herr *C. E. Svensson* i Nyköping väckta, till bevillningsutskottet likaledes hänvisade motioner II: 94 och 175 rörande förändrad lydelse af 49 § stämpelförordningen hade ut-

skottet förklarar sig komma att framdeles afgifva utlåtande; hvilket utskottet i punkten 7 för Riksdagen anmält.

Om ändradlydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

Vid föredragning af betänkandet begärdes ordet af

Herr Hammarström, som yttrade: I afseende å föredragningen af bevillningsutskottets förevarande betänkande får jag hemställa:

att betänkandet måtte punktvis företagas till afgörande, med iakttagande likväl att i sammanhang med punkten 1:o) behandlas punkten 5:o) med undantag af mom. b) och k);

att i sammanhang med punkten 3:o) behandlas punkten 5:o) mom. b) och k);

att det i punkten 1:o) omförmälda författningsförslaget föredrages paragrafvis och, där så erfordras, momentvis, hvarvid 8 § föredrages först;

att vid behandlingen af denna § *Afd. A. Bouppteckning* diskussionen må omfatta betänkandet i dess helhet;

att därefter behandlas 3, 41 och 58 §§ i nu nämnd ordning;

att, därest en eller annan del af förslaget återremitteras till bevillningsutskottet, detta må äga befogenhet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller anses vara en följd af återremissen; samt

att af förslagets text ej må behöfva uppläsas andra delar än sådana, beträffande hvilka uppläsning begäres.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten 1 och i sammanhang därmed punkten 5 med undantag af mom. b) och k).

Utskottets förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften.

8 §.

Denna paragraf, af hvilken afdelningen *A) Bouppteckning* nu företogs till behandling, lydde i denna del sålunda:

Följande enskilda handlingar skola förses med stämpel på sätt här nedan stadgas:

A) Bouppteckning:

Bouppteckning skall — — — — belagd.

24. Stämpelafgift beräknas icke för andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer bröstarfvinge eller på grund af testa-

Om ändradlydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelavgiften.
(Forts.)

mente efterlevande make eller bröstarfvinges afkomling, där samma andels värde understiger 1,000 kronor, ej heller för annan andel, som icke uppgår till ett värde af 200 kronor.

I öfrigt beräknas stämpelavgiften enligt denna

T a r i f f.

Klass I. För andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer bröstarfvinge eller på grund af testamente efterlevande make eller bröstarfvinges afkomling, utgör stämpelavgiften

60 öre för hvarje fulla 100 kr. af andel, som uppgår till		1,000 kr., men icke till	2,000 kr.
80 >	>	>	2,000 > > 4,000 >
1 kr.	>	>	4,000 > > 6,000 >
1 > 20 >	>	>	6,000 > > 8,000 >
1 > 40 >	>	>	8,000 > > 10,000 >
1 > 60 >	>	>	10,000 > > 12,000 >
1 > 80 >	>	>	12,000 > > 15,000 >
2 >	>	>	15,000 > > 20,000 >
2 > 20 >	>	>	20,000 > > 25,000 >
2 > 40 >	>	>	25,000 > > 40,000 >
2 > 60 >	>	>	40,000 > > 55,000 >
2 > 80 >	>	>	55,000 > > 75,000 >
3 >	>	>	75,000 > > 100,000 >
3 > 20 >	>	>	100,000 > > 150,000 >
3 > 40 >	>	>	150,000 > > 225,000 >
3 > 60 >	>	>	225,000 > > 325,000 >
3 > 80 >	>	>	325,000 > > 450,000 >
4 >	>	>	450,000 kr., och därutöver.

Klass II. För andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer fader, moder, broder (halfbroder), syster (halfsyster) eller broders (halfbroders) eller systers (halfsysters) afkomling eller på grund af testamente akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond eller pensionsanstalt, likasom ock sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse, utgör stämpelavgiften

60 öre för hvarje fulla 100 kr. af andel, som uppgår till		200 kr., men icke till	500 kr.
80 >	>	>	500 > > 1,000 >
1 kr.	>	>	1,000 > > 1,500 >
1 > 20 >	>	>	1,500 > > 2,000 >
1 > 40 >	>	>	2,000 > > 2,500 >
1 > 60 >	>	>	2,500 > > 3,000 >
1 > 80 >	>	>	3,000 > > 3,500 >
2 >	>	>	3,500 > > 4,000 >
2 > 20 >	>	>	4,000 > > 4,500 >

2 kr. 40 öre för hvarje fulla 100 kr. af andel, som uppgår till	4,500 kr., men icke till	5,000 kr.	<i>Omändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.</i> (Forts.)
2 » 60 »	»	»	»
2 » 80 »	»	»	»
3 »	»	»	»
3 » 20 »	»	»	»
3 » 40 »	»	»	»
3 » 60 »	»	»	»
3 » 80 »	»	»	»
4 »	»	»	»
4 » 20 »	»	»	»
4 » 40 »	»	»	»
4 » 60 »	»	»	»
4 » 80 »	»	»	»
5 »	»	»	»
5 » 20 »	»	»	»
5 » 40 »	»	»	»
5 » 60 »	»	»	»
5 » 80 »	»	»	»
6 »	»	»	»
6 » 20 »	»	»	»
6 » 40 »	»	»	»
6 » 60 »	»	»	»
6 » 80 »	»	»	»
7 »	»	»	»
7 » 20 »	»	»	»
7 » 40 »	»	»	»
7 » 60 »	»	»	»
7 » 80 »	»	»	»
8 »	»	»	»
			375,000 kr. och därutöfver.

Klass III. För andel, som tillkommer annan arvinge eller testamentstagare än sådan, som omförmäles under klass I eller klass II, så ock för andel, som är danaarf, utgör stämpelafgiften

1 kr.	för hvarje fulla 100 kr. af andel, som uppgår till	200 kr., men icke till	500 kr.
1 » 50 öre	»	»	»
2 »	»	»	»
2 » 50 »	»	»	»
3 »	»	»	»
3 » 50 »	»	»	»
4 »	»	»	»
4 » 50 »	»	»	»
5 »	»	»	»
5 » 50 »	»	»	»
6 »	»	»	»
6 » 50 »	»	»	»
7 »	»	»	»

<i>Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelavgiften.</i> (Forts.)	7 kr. 50 öre för hvarje fulla 100 kr. af andel, som uppgår till	6,500 kr., men icke till	7,000 kr.
	8 »	»	7,500 »
	8 » 50 »	»	10,000 »
	9 »	»	15,000 »
	9 » 50 »	»	20,000 »
	10 »	»	25,000 »
	10 » 50 »	»	30,000 »
	11 »	»	35,000 »
	11 » 50 »	»	40,000 »
	12 »	»	50,000 »
	12 » 50 »	»	65,000 »
	13 »	»	85,000 »
	13 » 50 »	»	110,000 »
	14 »	»	140,000 »
	14 » 50 »	»	175,000 »
	15 »	»	215,000 »
	15 » 50 »	»	260,000 »
	16 »	»	260,000 kr. och därutöver.

Tillkommer andel kyrka, landsting, kommun eller hushållnings-sällskap och uppgår andelen till 7,500 kronor eller därutöver, ned-sättes stämpelavgiften med hälften af det belopp, hvarmed stämpel-avgiften enligt ofvan angifna grunder öfverstiger 8 procent af andelens hela belopp.

I fråga om denna afdelning af förordningsförslaget hade reser-
vationer afgifvits

1:o) af friherre *C. J. Beck-Friis* samt herrar *A. E. Håkanson* och *Åkerberg*, hvilka ansett, att äfven kyrka, landsting, kommun och hushållningssällskap bort öfverflyttas till klass II; samt

2:o) af herr *Kobb*, med hvilken herrar *K. G. Karlsson*, *Bran-ting*, friherre *Bonde*, och herr *Röing* instämt, därvid den först-nämnde anfört:

»I motion II: 207 har jag jämte medmotionärer yrkat, att de testamentstagare, hvilka enligt kungl. propositionen skulle erlägga stämpelavgift enligt klass III i tariffen, måtte uppflyttas i klass II och sålunda beredas en bättre ställning i arfshänseende än aflägsna släktingar. Då onekligen en testamentstagare i regel har stått testator nära, varit af honom personligen känd och det framför allt genom själfva testamentet är ådagalagd, att testator velat lämna honom hela eller någon del af sin egendom, medan en aflägsen släkting, som en tillfällighet gör till arfvinge, mången gång ej stått i ringaste förbindelse till den afidne, ja, kanske rent af för denne är fullständigt obekant, så synes det billigt, att testamentstagaren försattes i en något bättre ställning. Med anledning däraf har jag ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte bifalla motionärernas yrkande i denna punkt, hvarigenom öfverskriften i klass II skulle få följande lydelse:

»andel — — — eller systems (halfsystems afkomling) så ock annan testamentstagare än sådan, som vid klass I omförmäles, samt för andel, som är danaarf.»

*Omändrad ty-
delse af vissa
§§ i förord-
ningen ang.
stämpel-
avgiften.
(Forts.)*

Herr Fahlbeck: Såsom en inledning till hvad jag vill säga om det föreliggande förslaget skall jag först tillåta mig göra den anmärkningen, att det möjligen funnits andra utvägar att täcka den statsbrist som föreligger än genom detta och andra förebådade skatteförslag. De problem, som förelegat till lösning, hafva varit dels att råda bot för den statsbrist, som för närvarande eller för nästa år inställer sig, dels ock det större problemet att ordna vår direkta beskattning. Det synes mig, att man kunde hafva mindre lagt an på den senare saken vid detta tillfälle än på den förra. Hvad som föranlett statsbristen är bland annat en ofantlig nedgång i järnvägarnes inkomster. Det synes mig, att ett försök till ändring i detta förhållande hade varit det, som legat närmast till hands för att råda bot för den tillfälliga förlägenheten. När statabanornas inkomster gå ned till 1,46 % på det insatta kapitalet år 1908 och 1,79 % år 1909, då har man kommit till den punkt, att en ändring bör vidtagas. Tarifferna äro för låga eller också utgifterna för stora. Hvilkendera vägen man bör gå för att råda bot för det missförhållandet, att ungefär hälften af räntan på det i järnvägarne nedlagda kapitalet skall betalas med skattemedel, vill jag icke yttra mig om, men en höjning i persontarifferna synes vara det närmaste medlet att täcka bristen.

Emellertid, herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har icke fäst sig vid detta tillfälliga sätt att råda bot för den tillfälliga förlägenheten, utan fastmer vändt sin uppmärksamhet till det stora problemet och gjort detta med vanlig energi och vanlig talang eller rättare sagt ovanlig talang, ty jag måste gifva honom den komplimangen, att det är med stor skicklighet han utfört sitt värf. Att jag icke dess mindre vill ägna hans arbete en kritisk uppmärksamhet, hoppas jag, att han icke förtänker mig. I dessa saker är det icke så lätt att samsas om det ena eller det andra. Det är nästan själfklart.

Jag öfvergår alltså till det föreliggande arfsskatteförslaget och skall närmast erinra om det allmänna syftet med all skattläggning. Detta har hittills varit att skaffa medel för statens utgifter och, hvad kommunerna beträffar, för kommunens utgifter, alltså för allmänna behof. Till denna naturliga uppgift för all skattläggning har under senaste tiden kommit en annan, den nämligen att begagna sig af skattevägen för att utjämna de sociala olikheterna i samhället, alltså för att på denna väg söka lappa på den s. k. sociala frågan. Och att äfven hos oss sådana tankar äro uppe, därom bär detta betänkande noggsamt vittnesbörd, ity att flertalet af de motioner, som väckts med anledning af Kungl. Maj:ts proposition, särskildt från Andra kammaren, aldeles uppenbarligen besjålas af denna

Omändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

tanke att använda beskattningen som medel till utjämning af sociala olikheterna. Att Kungl. Maj:t skulle hafva haft den meningen, kan jag icke ett ögonblick sätta i fråga. Jag är tvärtom förvissad om, att en sådan tanke icke kan där uppstå. För Kungl. Maj:t har enda uppgiften varit att skaffa medel för täckande af statens utgifter. Men en annan fråga är likväl, huruvida icke trots denna Kungl. Maj:ts afsikt det föreliggande förslaget i verkligheten en smula kommit in på den andra uppfattningen och genom skattesatsernas storlek kan sägas gå åt det hållet.

Arfsskatten skiljer sig väsentligt från alla andra direkta skatter, skatter af inkomst, af afkastning och af rörelse. De träffa den årliga afkomsten af arbete och kapital, och om en del däraf tages bort, så är därmed äfven för den skattdragande i regel ingen skada skedd. Ty den skattdragandes förmåga att bära skatter, när de träffa honom i hans konsumtion, har en mycket stor elasticitet. Det är det fördelaktiga med särskildt inkomstskatten, att man kan i samma mån inskränka sina utgifter, utan att någon eller någonting egentligen tager skada af det, ty att inskränka sina utgifter, brukar i flertalet fall åtminstone icke vara skadligt. Men arfsskatten är af en annan natur. Den träffar själfva förmögenheten, det instrument, med hvilket arbetet skall skapa nya värden, och, såsom det säges mycket riktigt i den kungl. propositionen (sid. 25), afser att till staten i uppbördsväg *indruga en del af själfva förmögenheten.*

Arfsskatten är en farlig skatteform, emedan därigenom i ett kapitalfattigt land kapitalbildningen hämmas. Är det ett mycket rikt land med ofantliga samlade kapital som t. ex. England, är det icke så farligt. Då kan en sådan skatt tvärtom vara mycket nyttig, ty det är icke godt för ett lands ekonomi, om hypertrofi i afseende å kapitalet äger rum, i det att på enkilda händer samlas så mycket kapital, att man icke vet, hvad man skall göra med det. Men i ett jämförelsevis kapitalfattigt land, som alltjämt behöfver utrikas skaffa sig detta medel för sin produktion, där är det en vådlig sak att gå för hårdt på förmögenheten. Man får då med stor försiktighet använda denna skatteform. Detta är alltså min ena hufvudanmärkning mot den kungl. propositionen och utskottets förslag, som accepterat denna, att man i vissa fall går för hårdt på förmögenheten.

Om man jämför förhållandena i Sverige enligt det nya förslaget med förhållandena utrikes, så, om jag undantager England, visar det sig, att för den första gruppen, vid arf från föräldrar till barn, den föreslagna skatteskalen i Sverige är högre än motsvarande skatt i något annat af de i betänkandet omnämnda länderna, Danmark, Norge och Frankrike, — och icke obetydligt högre: i vissa fall ända till 80 procent — medan i Tyskland dessa arf äro skattefria. I grupp II är likaledes det kungl. förslaget strängare än bestämmelserna i Norge, Danmark och äfven i Tyskland, ända tills man kommer till de allra största förmögenheterna, där skattesatsen

i Tyskland är större, men, märk väl, i Tyskland finnes som nämndt ingen skatt för grupp I. Hvad grupp III beträffar, är i allmänhet beskattningen enligt förslaget högre än i dessa samma länder, äfven högre än i Tyskland och Frankrike. Endast i den fjärde gruppen, som här finnes upptagen, äro skattesatserna i Tyskland och Frankrike högre än hos oss, men icke i Danmark och Norge. Vi se sålunda, att det är ett mycket långt steg, som Kungl. Maj:t tagit med detta sitt förslag vid inrättande af en arfs- och förmögenhets-skatt. Ehuru Sverige hör till de mindre kapitalstarka länderna och i synnerhet i jämförelse med Frankrike står utomordentligt lågt, få vi en skatt af detta slag enligt föreliggande betänkande, som för det mesta öfverträffar de där uttagna skatterna, och detta är, synes mig, en mycket betänklig sak.

En skatt som denna kan emellertid, om den på lämpligt sätt specialiseras, användas ganska eftertryckligt. Men en sådan specialisering har ej skett.

Ett sätt att specialisera, som enligt min mening icke blifvit, som sig bör, iakttaget gäller själfva *arvet eller förmögenheten*. Man har visserligen icke gått alldeles förbi denna sak, i det att man har något beaktat, huruvida förmögenheten är fast egendom eller annat. Både i Kungl. Maj:t förslag och i utskottets betänkande finner man, att hänsyn tagits härtill i punkt 3, hvarigenom medgifves anstånd med erläggande af arfsskatten för förmögenhet, bestående af fast egendom, fideikommiss och dylikt. Således, där är man inne på rätt väg. Men jag hade önskat, att man drifvit analysen betydligt längre och ännu mer specialiserat olika slag af ägodelar. Ty de böra efter sin olika ekonomiska natur vid skattläggningen på olika sätt behandlas. Om det är en firma till exempel — det är en sak — eller om det är en fastighet eller lös egendom af olika slag, aktier eller andra värdesaker. Man hade bort specialisera detta och rätta behandlingen därefter. Då hade skatten icke känts så tryckande och så svår som den nu i många fall måste kännas. Detta är det ena.

Det andra är, att på *arftagarnes sida* specialisering icke är så gjord, som önskligt skulle vara. Det är en ganska svår sak att finna en rätt grund för uppdelning af arftagarna i olika kategorier. Man har ju ett försök därtill uti släktskapsgrupperna med direkta descendenter i första gruppen, i den andra bak- och sidoarfvingar och i tredje aflägsnare släktingar jämte sådana, för hvilka ingen skyldskap kan åberopas. Detta är en schablonmässig indelning, om också icke helt och hållet godtycklig. Men den är rationell endast i den mån den tangerar den verkliga grunden för en rätt specialisering, och den verkliga grunden för en specialisering af arftagarna är, huruvida arftagaren af den arfgångna egendomen förut haft sin inkomst eller ej. Har arftagaren af den arfåtna egendomen icke haft sin utkomst på något sätt, då är den fullkomligt som en oförskyld gifva, som gifves honom, och då kan man taga ut skatten till

Omändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpel afgiften
(Forts.)

*Omändradly-
delse af vissa
§§ i förord-
ningen ang.
stämpel-
avgiften.
(Forts.)*

mycket högt belopp, utan att detta på något sätt bör kännas svårt, ty afkastningen af den arfgångna egendomen har icke ingått i hans inkomst, och hans lefnadssätt har icke berott på att hafva andel i denna egendom förut. Däremot, om arftagaren har jämte den af lidne left på denna förmögenhet, om det är barn och hustru, som tillsammans med den bortgångne familjefadern därpå haft sitt uppehälle, ja, då är det alldeles uppenbart, att hvad helst jag tager, minskar de efterlevandes utkomstmöjligheter. Kommer nu därtill, att ofta nog familjefadern utom den inkomst han haft af sin egendom därjämte haft inkomst af uppdrag och arbete, hvilken faller bort vid hans död, så är uppenbart, att för den kvarlevande familjen dess standard redan häraf sjunker högst väsentligt. När så dessutom en del tages bort af förmögenheten, af hvilken hela familjen hittills left, skall detta kännas som en djupt ingående och kännbar inskränkning i deras möjligheter till utkomst. Af dessa skäl måste man här förfara med arfsskatten på ett synnerligen försiktigt vis, ty här träffar den så hårdt och ofta nog så orättvist, under det att man i det andra fallet kan taga nästan huru mycket som helst. Beröfvar man sålunda en aflägsen släkting till arflåtaren någonting, som han måhända förut aldrig tänkt på, så är det ju ingenting, som träffar honom på något jämförligt vis. Därför ha också i England de två sorterna af egentlig arfsskatt efterskänkts för direkta descendenter i närmaste led, och i Tyskland har man ingen arfsskatt för descendenter.

Detta gör, att jag finner den af Kungl. Maj:t föreslagna och af utskottet antagna beskattningen i skalan I vara alldeles för hög. Jag förstär emellertid de statsfinansiella motiv, som föranledt detta förslag. Men jag beklagar, att de ensamma fått råda.

Jag har alltså intet bestämdt yrkande om förslaget förkastande, men jag har icke kunnat underlåta att uttala mina stora betänkligheter i fråga om dess skatteskala I.

En naturlig konsekvens af min uppfattning af den rationella grunden för arftagarnes specialisering i två skilda grupper är emellertid den, att, om en person vare sig släkting eller icke, som stått i det förhållandet till arflåtaren, att denne ansett sig vilja genom testamente tilldela honom egendom, detta arf icke bör behandlas efter samma hårda bestämmelser, som äro föreslagna i skalan III. I denna del kommer jag således att förena mig om herr Kobbs m. fl. till punkt 1 fogade reservation, som jag finner vara i öfverensstämmande med den af mig uttalade grundsatsen riktig. Medan en aflägsen anförvant, som ej haft det ringaste med arflåtaren att göra, gärna må, för det arf han får, betala efter skalan III, kan det vara mycket hårdt, om samma skala tillämpas på ett testamente, som kanske gifvits som ersättning för ett årligt understöd. Arftagaren finner sig då i en ställning, som påminner om den, i hvilken hustru och barn stå till familjefadern. Och därför bör i detta fall en lindrigare skatteskala få tillämpas än den, som i förslaget föreligger.

Under det att jag för öfrigt icke har något yrkande, ber jag således att få yrka bifall till den af herr Kobb m. fl. gjorda reservationen i denna del, hvori föreslås följande lydelse af öfverskriften i klass II: *andel — — — eller systers (halfsysters) afkomling, så ock annan testamentstagare än sådan, som vid klass I omförmäles, samt för andel, som är danaarf.*

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: I den kungl. propositionen har vid klass III föreslagits en bestämmelse, så lydande: »Tillkommer andel kyrka, landsting, kommun, hushållningssällskap, akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond, pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse och uppgår andelen till 7,500 kronor eller därutöver, nedsättes stämpelafgiften med hälften af det belopp, hvarmed stämpelafgiften enligt ofvan angifna grunder öfverstiger 8 procent af andelens hela belopp.» Flera motioner hafva blifvit väckta i afsikt att denna stämpelafgift skulle nedsättas, särskildt då det gällde fromma stiftelser eller välgörande ändamål, och bevillningsutskottet har ansett sig så till vida böra tillstyrka bifall till dessa motioner, att det hemställt, att för donationer för välgörande ändamål m. m. stämpelafgift skulle utgå enligt klass II. Däremot har utskottet hemställt, att, då donation tillkomme kyrka, landsting, kommun eller hushållningssällskap, stämpelafgiften fortfarande skulle bestämmas på sätt af Kungl. Maj:t är föreslaget.

Nu kan man ju visserligen säga, att ett landsting eller en socken icke är så beroende af donationer, då de för sina ändamål äga utdebitera de erforderliga medlen. Men å andra sidan torde väl i allmänhet vara ganska säkert, att, då en person donerar något belopp till exempelvis en kommun eller ett hushållningssällskap, det sker för något ändamål, hvilket är för honom af särskild betydelse och för hvilket utdebitering icke sker; och att då så starkt stämpelbelägga dylika donationer har synt mig oriktigt. För ett belopp af 50,000 kronor skulle staten genom stämpelbeläggning minska kapitalet med 10 % och för större belopp än ytterligare. Jag har därför ansett mig böra i reservation yrka, att stämpelafgiften skulle utgå enligt klass II äfven för donationer till kyrka, landsting, kommun eller hushållningssällskap. Och vi må betänka, att sådana donationer ju tillfalla det allmänna, vare sig det nu är en socken eller ett län.

Jag ber därför att få yrka bifall till den af herr Lundin i ämnet väckta motionen.

Friherre Trolle: Jag skall be att i motsats till friherre Beck-Friis få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt. Jag kunde för min del visserligen varit belåten med det kungl. förslaget och den lättnad, som redan där bereds institutionerna i fråga, ty det är verkligen icke så hårdt, som friherre Beck-Friis

Omändradlydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelavgiften.
(Forts.)

velat framhålla, att stämpelbelägga dylika donationer enligt Kungl. Maj:ts förslag. Vi skola betänka, huru det ställer sig med dessa donationer i förhållande till sådana till enskilda personer. Gifna en gång till dessa institutioner, äro de donerade medlen i regel begrafna i dessa institutioners kassor och komma aldrig mera fram såsom skatteobjekt för staten, hvilket däremot äger rum med afseende å donationer, som gifvas till enskilda personer. Vidare drabbas ej heller den ränta de lämna af skatt till staten. Ty dessa institutioner falla ej under inkomstskatteförordningen och åtnjuta äfven enligt andra författningar lindring, vid lagfart t. ex. och i andra fall.

Således, jag för min del skulle mycket väl kunnat vara nöjd med det kungl. förslaget i detta fall. Men inom bevillningsutskottet gjorde sig ganska allmänt den mening gällande, att med den föreslagna höjningen i tarifferna dessa institutioner skulle blifva väl högt beskattade, och förslag framlades om en uppdelning och hänförande af somliga under klass II och andra under klass III, såsom friherre Beck-Friis nämnde. Det är väl ändå en stor skillnad mellan å ena sidan dessa rent humanitära inrättningar, som äro föreslagna att hänföras till klass II, såsom akademier, vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, stipendiefonder eller pensionsanstalter, och å andra sidan t. ex. landsting eller kommuner, så att om man skulle göra någon afvikelse från det kungl. förslaget, synes mig, att bevillningsutskottet förfarit rätt, då det vidtagit en uppdelning på sätt, som skett.

Det är på denna grund, herr talman, som jag skall be att få upprepa mitt yrkande på bifall till utskottets betänkande i denna del.

Herr Östberg, Johan: Den s. k. arfsskatten har, till skillnad från öfriga skatter, i hast här i landet blifvit mycket populär. Öfriga skatter åtnjuta ej alls den popularitet, som tillkommer arfsskatten, ja, man vill använda den i allt större och större utsträckning, och enligt motiveringarna till vissa motioner tyckas motionärer anse, att vi skulle kunna reda oss med en enda skatt, arfsskatten.

För att ytterligare förhöja arfsskattens popularitet har bevillningsutskottet föreslagit, att i klass I andel under 1,000 kronor skall vara skattefri. Detta är ju ägnadt att göra den skattskyldiga klassen fåtaligare och således deras antal, som ha sympatier för skatten, större. Jag tror, att denna höjning af det skattefria minimum från 400 kronor till 1,000 kronor ingalunda är på sin plats, men då bevillningsutskottet därom är enhälligt, torde det naturligtvis icke vara lönt att framställa något yrkande om bifall till Kungl. Maj:ts proposition i den delen.

Jag delar också den förste talarens uppfattning därom, att redan Kungl. Maj:ts proposition innebär de gränser, hvartill man rimligen bör gå vid utsträckning af arfsskatten. Jag tror, att den ändå i vissa fall kommer att gå fram mycket skarpt.

Hvarför jag begärt ordet, är med hänsyn till de reservationer, som förekomma angående förhållandet mellan klass II och klass III i skatteskalen för bouppteckningsstämpeln. Kungl. Maj:t har i sin proposition under klass III upptagit lindring för visst fall för kyrka, landsting, kommun, hushållningssällskap, akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond, pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse. Bevillningsutskottet har brutit sönder denna kategori i två delar och till den ena gruppen hänfört kyrka, landsting, kommun och hushållningssällskap samt till den andra gruppen alla de öfriga. Denna sista grupp har bevillningsutskottet flyttat upp till klass II i tariffen, under det att kyrka, landsting, kommun och hushållningssällskap stå kvar i klass III med den särskilda lindring, som där för visst fall gifves.

En sådan sönderbrytning torde knappast med fog kunna göras. Jag vill ej tala om, att man sålunda skulle sätta fromma stiftelser i en grupp och kyrkor i en annan — har man då upphört att räkna kyrkor till fromma stiftelser? Men hvar är i öfrigt gränsen? Om en person testamenterar ett belopp till en kommun och ställer det under dess förvaltning för dess sjukvårds- eller fattigvårdsinrättningar, då skulle denna donation komma under klass III, men om han skänker beloppet till dessa kommunala sjukvårds- eller fattigvårdsinrättningar direkt, skulle donationen komma under klass II. Det blefve ju svårighet i tillämpningen och en obillighet, som icke kan vara på sin plats. Anser man, att man bör flytta upp akademier med flera samt fromma stiftelser till klass II, bör man låta kommuner och landsting följa med, och om hushållningssällskapen äfven få följa med, kan det ej vara så farligt, ty det lär väl ej falla mången in att göra donationer till hushållningssällskap.

Skall man således göra rubbning i Kungl. Maj:ts förslag, såsom utskottet förordat, må man då taga steget fullt ut och flytta upp alla dessa institutioner till klass II.

Men jag skulle vilja gå längre i likhet med hvad redan den förste talaren antydde och flytta upp *alla* testamentstagare till klass II. Såsom här är påpekadt och framhållet i motionsväg, finnes ju det skälet, att behandla enskilda testamentstagare annorlunda än aflägsna släktingar, att testamentstagaren vanligtvis stått testator nära under testators lifstid, i många fall då varit föremål för hans understödjande verksamhet och därför fäst sitt intresse vid och räknat på att komma i åtnjutande af något efter hans död. Att då skattlägga den testamenterade förmögenhetsdelen så hårdt, som ett hänförande till klass III skulle innebära, synes mig vara obilligt.

Vi kunna tänka oss t. ex., att någon för att understödja en viss person, en studerande eller en vetenskapsman för ett vetenskapligt arbete, testamenterar denne en viss andel af sin förmögen-

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

Omändradly-
delse af vissa
§§ i förord-
ningen ang.
stämpel-
afgiften.
(Forts.)

het, då skall efter utskottets förslag stämpelbeläggning ske enligt klass III, men testamenterar han i stället till en stipendiestiftelse, som schablonmässigt utdelar belopp för enahanda ändamål, så, fastän förmögenhetsdelen då kanske ej alls kommer att göra den nytta, som testator menat, att den skulle göra, gifven till en viss person, skall denna förmögenhetsdel med afseende å stämpelbeläggning hänföras till klass II.

Det synes mig, att *vid en så stark ökning, som nu är föreslagen*, samtliga testamentstagare böra kunna flyttas upp till klass II. Då förenklar man hela saken. För detta ändamål har man blott att ansluta sig till den af herr Kobb m. fl. afgifna reservationen. Därmed när man också på det enklaste sätt det mål, som reservanterna från Första kammaren velat vinna, då de velat föra äfven kyrka, kommun, landsting och hushållningssällskap till klass II.

Man säger visserligen, att klass III då blir skäligen betydelselös. Ja, det är ju svårt att beräkna, hvad den kommer att gifva. Klass I är ju mest gifvande, klasserna II och III mindre gifvande. Försvagar man på antydda sättet klass III något, ökar man ju å andra sidan inkomsterna från klass II och, fastän gifvetvis en minskning af statsinkomst på det hela inträder, torde den dock icke spela någon som helst afgörande roll för hela vår budget.

Enligt herr Kobbs m. fl:s reservation skulle danaarf äfven hänföras till klass II. Jag kan ej se, hvarför ej dessa arf fortfarande skulle kunna föras till klass III. Vidare bör, om man följer denna reservation, ingressen till klass III i hvarje fall något omformuleras.

Jag får således yrka bifall till herr Kobbs m. fl. reservation sålunda att ingressen till klass II måtte komma att lyda: *Klass II. För andel — — — systems (halfsystems) afkomling, så ock annan testamentstagare än sådan, som vid klass I omförmäles*, etc. Tager man den formuleringen, komma, såsom sagdts, alla testamenten till kyrkor, landsting, kommuner och hushållningssällskap att jämväl falla under klass II. I sammanhang härmed skulle ingressen till klass III ändras att lyda: *Klass III. För andel, som tillkommer annan arfvinge än sådan, som omförmäles under klass I eller klass II, så ock för andel, som är danaarf, utgör stämpelafgiften* etc.

Jag skall således be att, i anslutning till hvad den förste talaran redan anfört och med framhållande af de synpunkter, som reservanterna från denna kammare anfört beträffande donationer till kyrka, landsting, kommun och hushållningssällskap, samt med hänsyn äfven till vissa delar af Herr Kobbs m. fl. reservation, nu få yrka bifall till denna reservation med den förändrade formulering däraf, jag nyss angifvit.

Herr Cavalli: Det har under den förda diskussionen yttrats, att arfsskatten väsentligen skilde sig från andra skatter därutinnan att arfsskatten vore populär under det att öfriga skatter icke vore

populära, och man uttalade, om också icke en direkt förundran, dock en viss undran öfver detta förhållande. Men det är nog helt enkelt så, att arfsskatten är i regeln lättare att bära än andra skatter. Vi böra komma ihåg det faktum, att en annan skatt får jag betala med medel, som jag genom mitt arbete förvärfvat, under det att arfsskatten utgår mitt arbete förutan. På vägen ifrån arfslåtaren till arftagaren förloras något, försvinner något af arvet och kommer aldrig helt fram till arftagaren. Det är någonting, som jag förut aldrig ägt, och jag får återstoden, så att säga, som rent netto. Men gifvet och visst är att, då jag för min del tillförene sysslade med denna skattefråga samt med en viss ifver omfattade den, kunde jag visserligen icke tro, att jag, för att begagna ett känt uttryck, skulle blifva så öfverhövvan bönhörd som jag blifvit; ty det kan ju icke nekas, att de motioner, som här blifvit framlagda såsom påbröd på den kungl. propositionen, äro rent ut afskräckande. Det hjälper icke, att man här påvisar, att i en del andra länder existerar i några få fall en högre skattesats, ty för att det skall äga någon betydelse, måste man jämföra de olika förhållandena på de olika ställena, men det har ej gjorts, och det är att komma ihåg, att då i åtskilliga andra länder de höga arfsskattesatserna blifvit beslutade, har det i allmänhet skett efter stora omhvälfningar i nationernas ekonomiska förhållanden, medan hos oss arfsskatten skrider upp, åtminstone i motionsväg, till mycket höga siffror utan att något särskildt abnormt inträffat. Därför kan det ock vara skäl att här ropa halt, och vi böra komma ihåg, att, om man är för sträng i afseende å denna skatt, kapitalisterna nog skola veta att skydda sig och de sina. En måttlig arfsskatt är riktig, den bäres lättare än andra skatter och därför må den ock användas, men den bör som sagdt tagas till moderat. De exorbitanta siffror, hvilka man här framlagt, äro siffror som förskräcka, om icke så mycket för stunden, så dess mer för den framtid, vi hafva att vänta.

Beträffande nu den del af utskottets förslag, mot hvilken opposition har riktat sig, är af den siste talaren sagdt, att alla de uppräknade inrättningarna böra hänföras till klass II, ty han förstod ej skillnaden dem emellan i visst fall, och det skulle möta svårigheter att tillämpa bevillningsutskottets förslag. Talaren vederlade dock sitt eget påstående, i det att han visade sig fullt förstå huru det skulle gå till, och jag tager för alldeles gifvet, att det icke skall möta större svårigheter för våra domare och domstolar, hvilka skola verkställa den ifrågavarande stämpelbeläggningen. Det är att observera att då han sade, att alla testamentstagare böra föras upp i klass II, förbisåg han det af friherre Trolle angifna skälet, att då ett arf kommer i enskilda händer, det går från den enskilde till den enskilde och blir således skatteobjekt flera gånger, under det att det, lämnadt en till institution, blir ett i det afseendet dött kapital, hvilket ej vidare kommer fram till beskattning. Jag vill erinra därom att, när vid 1904 års riksdag förslag första gången

Omändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelavgiften.
(Forts.)

Omändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

framlades till förändrad arfsskatt, fördes alla donationer till institutioner, fromma stiftelser, kommuner och landsting o. s. v., till klass III, och de motioner, hvilka då lades fram om ändring i detta förhållande, afstyrktes af bevillningsutskottet och, därest mitt minne ej sviker mig, afslogos i båda kamrarna. Nu äro vi komna in i en annan period, då man just icke hyser någon vidare medömkan om de enskilda arftagarna, ty för dem vill man afsevärdt höja stämpelskatten. Är det då verkligen svårare att taga ut skatten på testamentslotter till kommuner, landsting och hushållningssällskap än på arfsandelar till enskilda personer? För visso ej. Om Kungl. Maj:t föreslagit deras kvarhållande i klass III, så skulle det icke hafva mött några svårigheter från min sida. Nu har utskottet till en billigare klass hänfört vetenskapliga samfund och andra institutioner, under det att i klass III upptagas kyrkor, landsting, kommuner och hushållningssällskap, och jag vågar verkligen påstå, att ett landsting eller hushållningssällskap eller en kommun, som får någon donation, med skäl bör finna det i sin ordning att ifrån denna afgår stämpelskatt till staten, i synnerhet som denne föreslagits, märk väl, att utgå efter relativt lindrigare grunder än nu enligt gällande bestämmelser. Den siste talaren anmärkte, att kyrkor blifvit satta i klass III, under det att fromma stiftelser komme i klass II, och han frågade: skola icke kyrkorna fortfarande höra till fromma stiftelser. Ja, det torde knappast vara skäl att tvista om hvarhän donationer till kyrkor skola hänföras, ty tiderna äro sådana, att donationer till kyrkor lära nog hadanefter icke blifva så många.

Det har vidare frågats — och jag skall slutligen hålla mig härvid — hvarför icke alla testamentstagare flyttats upp till klass II utan somliga få kvarstå i klass III. Det har framhållits, att då testator gjort ett testamente till förmån för en person, får han anses ha stått honom så nära, att en uppflyttning finge anses befogad. Gifvetvis kunna skäl anföras för en dylik uppflyttning, men, å andra sidan, då en alldeles oskyld person får arf på grund af testamente, bör han väl ock få vidkännas en något drygare beskattning än den, som står i släktskapsförhållande till testator. Det finnes emellertid ett enda undantag, och detta undantag gäller s. k. fosterbarn. För min del hade jag gärna varit med om att flytta upp fosterbarn till den i beskattningshänseende billigare klassen, men det mötte det hindret, att gällande lagstiftning ej definierar hvad som menas med fosterbarn, men i samma stund härom blir lagstadgad, böra de flyttas upp icke i klass II utan i klass I.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag oförändradt.

Herr Ljungberg: Jag skall be att få yttra några ord till försvar för den ståndpunkt, bevillningsutskottet intagit med afseende å uppdelningen af testamentslotter.

Herr Östberg framhöll, hurusom det vore svårt att skilja emellan en donation, gifven exempelvis till en sjukvårdsinrättning, och en sådan, gifven åt ett landsting såsom målsman för sjukvårdsinrättningen. Ja, vi ha tänkt oss i utskottet, att en testator, då han donerar direkt till en sjukvårdsinrättning, därmed afser att uppnå vissa förmåner eller anordningar, som icke medelst anlåtande af anslag från landstinget kunna åstadkommas. Om däremot donationen gifves till landstinget såsom sådant, kommer den ytterst att verka till lindring för de skattepliktiga inom landstingsområdet. De mål, som äro en kommuns uppgift, kunna och böra dock utan donationer uppnås. Häri ligger en väsentlig skillnad. Vidare är att beakta, att välgörenhetsinrättningar och öfriga stiftelser med ideella syften i allmänhet sakna nödiga resurser att uppehålla och utveckla sin verksamhet, om de ej ihågkommas med gåfvor och testamenten. Det har därför synts utskottet synnerligen angeläget att icke föranleda minskadt intresse för tillkomsten af dylika donationer och att icke alltför mycket kringskära de belopp, som kunna komma att åt stiftelserna testamenteras.

Herr Östberg liksom herr Fahlbeck framhöll vidare, att man borde gå med på den väg, som den Kobbska reservationen anvisar, d. v. s. att flytta alla testamenstagare, undantagandes sådana, som omförmålas i klass I, upp i klass II. Jag förmodar, att icke någon af de ärade talarna gjort klart för sig hvad en dylik uppflyttning i statsfinansiellt hänseende skulle innebära. Jag vill då fästa uppmärksamheten på, att enligt nu gällande arfsskatteförordning stämpelafgifterna i klass III för år 1908 uppgingo till 754,111 kronor och skulle med tillämpning af nu föreslagna skattesatser kommit att belöpa sig till inemot 1,800,000 kronor; en uppflyttning af alla testamenstagare till klass II skulle således i det anförda fallet kunna medföra en minskning i den beräknade inkomsten af omkring 900,000 kronor.

I likhet med herr Cavalli kan jag ej finna, att några ömmande skäl föreligga för uppflyttning af andra testamentstagare än fosterbarn. Men, såsom han också anmärkte, innan någon lag om adoption ännu blifvit af statsmakterna antagen, är begreppet fosterbarn alltför sväfvande för att kunna i nu förevarande hänseende grunda en uppflyttning af denna kategori.

Om det Kobbska förslaget antoges, skulle gifvetvis en tillämpning af klass III ytterst sällan ifrågakomma, ty för hvarje arflätare eller testator skulle det stå klart, att vare sig hans efterlämnade förmögenhet komme att tillfalla den ene eller den andre, honom ej alltför närskylda arvingen, det blefve en stor förmån att genom testamente förordna om kvarlätenskapens öfverlåtande i stället för att låta den enligt gällande arfslag öfvergå till vederbörande.

Jag torde ej behöfva uppehålla mig något vidare vid de skäl, som föranledt utskottets förslag, men vill dock ytterligare betona, att det särskildt ur inkomstsynpunkt skulle vara synnerligen betänkligt att beträffande testamenten följa herr Kobb och medreservanter.

Omändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

För min egen del har jag inom utskottet sökt göra gällande vissa önskemål om jämkningar i andra delar af Kungl. Maj:ts proposition, men jag skall nu ej därutinnan göra någon framställning, viss som jag är att en sådan icke skulle tillvinna sig kammarens bifall.

Jag ber att i fråga om testamentsbestämmelserna få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wieselgren: Då en föregående ärad talare anmärkte att när för en del år sedan motion framställdes i Riksdagen om förändring af den princip, som gjort sig gällande vid de generella skattelagarna om fromma stiftelsers stämpelbeskattning, den afslogs af *båda* kamrarna, får jag visserligen i ett afseende gifva honom rätt; men han gifver mig nog också rätt däri, att det icke var så helt med Första kammarens afslag. Ty visserligen afslog Första kammaren motionen uti gemensam votering, men kammaren hade bifallit den, då den var föremål för kammarens särskilda beslut.

Jag kan icke annat än instämma med de talare, som påpekat det vanskliga uti den fördelning, som här gjorts genom att å ena sidan i klass II upptaga fromma stiftelser men å andra sidan till III klassen hänföra *kyrkor* jämte landsting, kommuner och hushållningssällskap. Då man satt »kyrkor» tillsammans med landsting och kommuner, förefaller det, som om utskottet tänkt sig ordet kyrkor liktydigt med församlingskyrkor. Men jag vill påminna om, att vi hafva i vårt land ganska många kyrkor, som alls icke äro församlingskyrkor utan äro verkliga »fromma stiftelser»; huru skola väl dessa beskattas? Skola de föras under II:dra klassen eller komma under den III:dje? Den saken torde i åtskilliga fall blifva nog svår att afgöra.

Här förekommer nu också frågan om landsting. Ja, man kan mycket riktigt säga, att landstingen ju icke kunde hafva något att invända mot att, om de få någon donation, de också få skatta därför. Nej, visserligen; men det göres ofta donationer till ett landsting för att landstinget skall medelst denna donation upprätta någon from stiftelse. Är det då riktigt att därför att testator, genom att uppdraga åt landstinget förvaltningen, velat betrygga denna stiftelses framtid — är det då rimligt, frågar jag, eller riktigt, att en sådan from stiftelse skall beskattas på ett annat sätt än andra fromma stiftelser? Det kan t. ex. vara fråga om upprättandet af en anstalt för vårdande af vanartiga och vilseförda barn, eller om att landstinget skall upprätta en sjukvårdsanstalt eller något dylikt. Och jag tror därjämte, att denna fråga icke är af så uteslutande teoretisk art, utan att den verkligen har en ganska stor praktisk betydelse. Ty jag vill slutligen påpeka, att man härvidlag icke får lämna ur räkningen dessa bestämmelsers inverkan på offervilligheten i landet. Det är ovillkorligen något att tänka på, huruvida icke en skatt, pålagd särskild enligt III:dje klassen, skulle kunna inverka ofördelaktigt på den offervillighet, som annars skulle komma åtskilliga

sådana här fromma stiftelser till godo. För staten har det däremot en ganska ringa betydelse om den får så eller så mycket i dessa särskilda fall, hvilka ändock alltid måste betraktas såsom undantagsfall.

Jag ber därför att få förena mig med dem, som ämna rösta för bifall till Kobbska reservationen.

Om ändradlydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

Herr statsrådet Swartz: Då nu flera talares yttranden vändt sig omkring det förslag, som innehålles uti den Kobbska reservationen att öfverföra större delen eller så godt som alla kategorierna från klassen III till II:dra klass, skall jag be att från fiskalisk synpunkt sedt få framhålla och understryka de betänkligheter, som redan från en ledamot uti bevillningsutskottet framhållits mot ett bifall till ett sådant förslag. Jag är alldeles öfvertygad om, att, därest förhållandet verkligen blefve sådant, att allt hvad testamentstagare heter skulle komma att hänföras med afseende å skatteplikten till II:dra klassen i stället för såsom nu är föreslaget till klassen III, vi här i landet skulle få en betydligt större mängd testamentstagare, än hvad vi nu hafva. Vore det blott fråga om att inskränka förändringen till sådana, som nu äro föremål för testamentstagares välvilja, torde det ur fiskalisk synpunkt ej vara så farligt. Men jag har svårt att förstå, att, om detta blefve i lag fastslaget, icke hvar och en, som har reda på saken och öfverhufvud taget har någon arfvinge, han må nu vara närmare eller fjärrare befreundad med arflåtaren, icke skall se till — åtminstone ligger det antagandet nära till hands — att genom testamente bestämman om sin kvarlåtenskap i stället för att låta den öfvergå genom arf och därigenom bespara åt arftagaren en del — och en ganska väsentlig del — af den stämpelinkomst, hvilken i stället skulle komma staten till godo. Jag tror att det vore synnerligen önskligt, för att icke säga nödvändigt, att låta verkställa en utredning angående det statsfinansiella utfallet af en dylik bestämmelse. För min del har jag, såsom herrarna ju sett, sökt ådagalägga, så godt det varit mig möjligt, den statsfinansiella innebörden af Kungl. Maj:ts förslag, och jag får säga, att det fordrats ett ofantligt drygt och genomgripande arbete att komma fram till ett sådant resultat. Här finnes icke den allra ringaste utredning, ej den minsta antydning om hvad det ekonomiska utslaget af ett dylikt förslag, som det, hvilket innefattas i Kobbska reservationen, skulle komma att gifva vid handen, men det oaktadt yrkas det utan vidare på bifall till denna reservation på skäl, som jag för min del får säga, att jag i många afseenden fullt förstår och gillar, jag kan endast och allenast icke gilla dem från statsfinansiell synpunkt. Ur känslösynpunkt förstår jag dem mycket väl och uppskattar dem ock, men jag tror, att det vore litet farligt att alltför mycket i skattefrågor låta andra synpunkter spela in än de rent finansiella. Den III:dje klassen spelar, som här blifvit framhållet, en vida större roll eller

Om ändradlydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

åtminstone en något större roll än II:dra klassen redan nu, och skulle komma att göra det ännu mer i skatteafseende än hvad den nu gör. Huru skulle det ställa sig att nu, såsom i Kobbska reservationen föreslagits, öfverflytta alla testamentsandelar från III:dje klass till klass II? Enligt den beräkning, som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag angående begränsning af skattesatserna för donationer, som skulle träffas enligt bestämmelserna i III:dje klassen af en stämpelafgift öfverstigande 8 procent, nämligen en begränsning af öfverskjutande stämpelpfikt till 50 procent, skulle lindringen för alla lotter, för hvilka skattesatserna enligt det kungl. förslaget skulle öfverstiga 8 procent, utgöra ungefärligen 200,000 kronor, och då kunna herrarna förstå hvad det skulle innebära att här företaga en förändring så generaliserad och jämkad, som här föreslås. Det vore omöjligt att hålla fast vid den af Kungl. Maj:t gjorda inkomstberäkningen af denna arfsskatt, om man viddtoge en sådan åtgärd, och hvad blefve följden? Jo, i stället komme att läggas på de närmaste arftagarna, kanske i främsta rummet på klasserna I och II, en högre beskattning än den, som af Kungl. Maj:t är föreslagen, ty det är med vissbet nödigt att få ut just det belopp, som Kungl. Maj:t velat uttaga genom arfsskatten, och Riksdagen vill nog icke gripa till någon annan skatt för att fylla de brister, som ett bifall till herr Kobbs reservation skulle hafva till följd. Jag säger, såsom förut blifvit sagdt, att för fosterbarn skulle jag gärna vilja vara med om att lindra skatten genom att öfverflytta dem till och med till I:sta klassen i likhet med vanliga barn, ty så hafva de under testators lifstid blifvit behandlade, men där möter ju den påpekade svårigheten i lagstiftningsväg, hvarigenom en sådan anordning icke här låter sig genomföras.

Hvad beträffar öfriga donationer får jag säga, att jag ej så mycket tror på den fara, som blifvit framhållen, eller en minskad lust för testamentariska dispositioner genom en stämpelbeläggning enligt Kungl. Maj:ts förslag, och att samma lust skulle något afsevärdt ökas genom den stämpelbeläggning, som bevillningsutskottet föreslagit eller på annat sätt. Detta kan nog hafva en viss betydelse, när det är fråga om gåfva i lefvande lifvet, men jag tror icke, att det har en så betydande inverkan på testamenten, som äro afsedda att utbetalas af testators kvarlåtenskap, sedan han slutit sina ögon till.

Hvad beträffar frågan om gåfva i lefvande lifvet, vill jag säga, att det ingått i min tanke att vid den utarbetning af villkoren, som här i statsrådsprotokollet äro skizzerade eller antydda, man också skulle söka lägga om villkoren för sådan gåfva till välgörande eller allmännyttigt ändamål, att den, för så vidt möjligt vore, fritoges från stämpelbeläggning, och då tror jag, mina herrar, att man på det sättet skulle mycket kraftigare främja tillkomsten af donationer i den här antydda riktningen, än hvad man skulle göra ens genom bifall till utskottets förslag. Men om man också anser

sig böra i någon mån skatta åt den uppfattning, som ligger till grund för utskottets förslag, så måste jag dock säga, att densamma näppeligen synes mig kunna ur principiell synpunkt fullt godkännas. Ty det är ju dock så, att ett kapital, som på det sättet bortskänkes, är en gång för alla förloradt för staten ur bevillnings-synpunkt. Och icke alltid är det ändamål, som med dessa testamenteriska dispositioner skall befrämjas, af den beskaffenhet, att man kan säga, att det är befogadt, att staten därför afstår från större delen af den rätt, staten eljest äger. Donationer kunna ju vara och äro väl utan tvifvel i allmänhet af en mycket god innebörd — därom är icke fråga — men de kunna i många fall vara af den speciella innebörd, att man icke kan finna något egentligt skäl, hvarför staten i någon större mån skulle afstå från den afgift, som staten eljest kan påräkna af all arffallen egendom. Skall man på något sätt vara med om detta, synes mig att det skall vara i minsta möjliga omfattning.

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

För min egen personliga del har jag icke utaf hvad som från bevillningsutskottets sida anförts blifvit öfvertygad om det principiellt riktiga uti att gå längre än Kungl. Maj:t här föreslagit. Men stödjande mig på det uttalande, jag själf gjort till statsrådsprotokollet, måste jag anse detta vara i mer eller mindre mån en smaksak med det tillägg att om tycke och smak bör man aldrig disputeras, och jag skall för min del icke hafva så mycket att invända, om blott icke smaken förleder herrarna att gå längre än hvad bevillningsutskottet föreslagit.

Herr Fahlbeck: Då diskussionen kommit att röra sig om denna detaljfråga, skall jag nu inskränka mig att yttra några ord om densamma. I likhet med såväl statsrådet och chefen för finansdepartementet som en ledamot af bevillningsutskottet, som nyss hade ordet, anser äfven jag, att det är ingen skada skedd, om donationer få vidkännas en ganska hög beskattning. De undandragas ju, såsom nämndes, för all framtid beskattning, då de råka i den döda handen, och om detta skulle inverka på antalet donationer så må det blifva därvid. I denna sak är jag ense med dessa herrar, och delar icke utskottets betänkligheter.

Hvad åter beträffar testamenten till enskilda personer, så kunna många ömmande fall påvisas icke blott beträffande fosterbarn, utan äfven många andra, t. ex. för älderstigna tjänare. Sådana testamenten äro väl så ömmande som möjligt, och gärna skulle jag sett, att en sådan testamentstagare undginge den hårda beskattningen enligt klass III. Otvifvelaktigt är lagen i denna punkt hårdare än hvad som är rimligt. Detta har äfven herr statsrådet principiellt erkänt, äfven om han af statsfinansiella skäl icke vill låta hjärtat tala. Men man får dock särskildt i fråga om skatter se till, att lagarna icke äro för hårda.

Hvad beträffar en annan invändning, som gjordes icke blott af

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Ports.)

herr statsrådet utan ock af en ledamot af bevillningsutskottet, nämligen att bifall till herr Kobbs m. fl:s reservation skulle innebära en utomordentlig inskränkning af det skattebelopp, som man afser att få, så är det svårt att yttra sig härom. Jag vet icke, hvarifrån den ärade talaren från bevillningsutskottet fick den siffran 900,000 kronor. Kanske han föreställde sig, att om reservationen antoges, skulle alla arflåtare, som visste, att deras egendom skulle gå till aflägsna släktingar, göra testamenten. Jag betviflar, att något sådant kommer att ske. Det sker icke nu, oaktadt skatten å sådant arf redan är tämligen hög. Jag tror icke, att man för framtiden behöfver befara detta, utan att alltjämnt denna form af arf skall förefinnas i lika hög grad som nu. Och minskningen i den inkomst, som man påräknat, blir nog icke så stor som nyss anfördes. Huru stor den blir, vågar jag icke uttala mig om. Saken är i alla händelser icke så farlig, som man föreställer sig den.

Jag yrkar fortfarande bifall till mitt förra förslag.

Herr Lindblad: På grund af hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss framhållit kan jag icke finna det rådligt att gå med på det förslag, som väckts af herr Kobb; och detta särskildt af det skälet, att det vore lätt att då få bort snart sagdt hela den dyraste klassen. Man skulle kanske också skapa en ojämnhet till favör för de skriffkunniga; de enklare människor, som bygga och bo på landet, hafva icke så lätt att åstadkomma testamenten, och de skulle framför andra träffas af den högre tariffen.

Men däremot kan jag icke följa herr statsrådet i hans polemik mot att här hänföra alla s. k. fromma stiftelser till en och samma kategori. Vår nu gällande skattelagstiftning medgifver skattefrihet för alla dessa grupper. När vi här redan hafva en princip, kan jag icke förstå, hvarför man skall gå till en tudelning af den. Jag vill framhålla att i allmänhet såväl våra kommuner som kanske äfven landstingen hafva svårare än staten att få debet och kredit att gå ihop, och vi veta att förslag kommit fram litet då och då att söka få bidrag från staten till kommunernas finanser. Jag anser därför det vara högst olämpligt att såsom här gå en motsatt väg och lägga beslag på en del af donationer, som kunna hafva gjorts i det vällofliga syftet att förhjälpa kommunerna i ett bättre läge. Det har framhållits både af flera motionärer och i dag i kammaren, att man fyller ett behof genom att tillmötesgå dessa framställningar, och säkert är hvad en talare på göteborgsbänken framhöll, nämligen att ett afslag kommer att motverka donationers stiftande. Det kunna vi lätt förstå, att om någon gör en donation i välgörande syfte, och staten lägger beslag på en ganska stor del af donationen, kommer detta alldeles nödvändigt att motverka stiftandet af donationer. Och vi få äfven tänka oss, att denna skatte-källa skola nog kommande Riksdagar tillgripa kanske hårdare än vi nu föreställa oss, och därför torde det vara af synnerlig vikt att

redan från början söka att ställa på sin rätta plats de båda kategorier, som vi nu anse framför andra ömmande. Det är icke så lätt, när en gång principen är fastslagen, att få den ändrad; helt visst kommer skattesatsen att höjas, äfven om klasserna från början kommit orätt. Dessa donationer komma då att i ännu högre grad drabbas af orättvisan.

Jag ber därför att få yrka bifall till den reservation, som framställdes af friherre Beck-Friis m. fl.

Herr Östberg, Johan: Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framhöll, att det ur statsfinansiell synpunkt vore betänkligt att rubba klasserna i den nu föredragna tariffen eller med andra ord flytta upp alla testamentstagare i klass II. Under gången af sitt tal erinrade han dock, att åtskillnaden mellan klasserna i mycket kunde bero på tycke och smak. Några bestämda finansiella hänsyn fann han icke heller tala emot vare sig bifall till herr O. A. Ericssons motion, till hvilken bevillningsutskottet anslutit sig, eller till den af utskottets majoritet föreslagna ändringen i Kungl. Maj:ts förslag beträffande grupperingen af klass II och III, oaktadt ju båda dessa förslag verka till en viss nedsättning i statsinkomsten af ifrågavarande stämpelavgift.

De statsfinansiella synpunkterna äro naturligtvis mycket be- hjärtansvärda men få dock ej vara allena afgörande. I öfrigt är att märka, såsom redan här erinrats, att den statsbrist, som skall fyllas, till stor del beror därpå, att statens järnvägars inkomster icke räcka till att förränta det i järnvägarna nedlagda kapitalet. Skall man då för att täcka den bristen lägga på en mycket stor arfskatt i fall, där omständigheterna tala för att gå varsamare fram?

Vidkommande den statsfinansiella sidan måste man dessutom komma ihåg den synpunkten, som ju också finnes omförmäld i bevillningsutskottets betänkande, nämligen att ju högre arfsskatten göres, desto större blir benägenheten att undandraga sig den, och såsom herrarna förstå finnas flere sätt att undgå den.

Det har här sagts, att om alla testamentstagare flyttas upp i klass II, skall man skriva testamenten till förmån för alla sådana arfvingar, som eljest skolat komma under klass III. Ja, det kan ju hända, men hvarför gifver man då icke bort med varm hand? Börjar man reflektera öfver, huru man skall komma ifrån skatten, som skulle drabbat en aflägsen släkting, då är det ju mycket enklare att gifva bort med varm hand, åtminstone innan lagstiftaren täpper till det kryphålet. Jag tror icke, att den omständigheten, att testamentstagare flyttas upp i klass II, skall medföra upprättandet af flera testamenten.

Herr Lindblad ville äfven i denna sak uppkonstruera en motsättning mellan stad och land, och sade, att den af mig förordade reservationen skulle innebära en fördel för stadsboarna, hvilken icke kom landsbygdens innevänare till godo, enär folket på landet icke

*Om ändradly-
delse af vissa
§§ i förord-
ningen ang.
stämpel-
avgiften.
(Forts.)*

Om ändradly-
delse af vissa
§§ i förord-
ningen ang.
stämpel-
afgiften.
(Forts.)

så allmänt kunde eller ville skrifva testamenten. Denna uppfattning tror jag icke vara hållbar, ty erfarenheten torde nog visa, att folket på landsbygden begagnar sig relativt mera af testamenten än stadsbefolkningen.

Bevillningsutskottet har erkänt, att fall finnas, där en testamentstagare icke bör underkastas den strängare beskattningen genom att hänföras till klass III, och särskildt åberopat fallet med fosterbarn. Men många andra jämförliga fall kunna nämnas, t. ex. ålderstigna trotjänare, som en husbonde vill genom testamentariska dispositioner understödja. Hvarför skola de hänföras till klass III?

Med afseende å fosterbarn säger utskottet, att, då något institut, som kan gifva dem en rättslig ställning, icke ännu hos oss finnes, kan utskottet ej heller tillstyrka den föreslagna lindrigare arfsskatten för dem. Detta utskottets resonemang synes mig underligt. Då det är fråga om stämpelskatt lika på all förmögenhet, vare sig den består i fideikommiss, eller i inteckningar i en fastighet, eller i andel i en affär, så uttalar utskottet en önskan, att stämpelskatten måtte få fördelas på flera år. Men frånvaron af lagbestämmelser härom hindrar icke utskottet att nu tillstyrka en arfsskatt i form af bouppteckningsstämpel att gäldas lika för all förmögenhet. Där utgör således den bristande lagstiftningen icke något hinder för bevillningsutskottets förslag. Hvarför skall den då i fråga om fosterbarn vara ett hinder för bevillningsutskottet, om saken annars är behjärtansvärd, så att den skall falla, därför att fosterbarn icke hafva rättslig ställning. Man kan väl åtminstone gifva barnen den förmånen, att de slippa en oskäligt hög arfsskatt, fastän de i andra afseenden intaga en oförmånlig rättslig ställning.

Af herr statsrådets anförande får man det intrycket, att han egentligen önskade att, på sätt Kungl. Maj:t jämväl föreslagit, kyrkor, landsting och fromma stiftelser samtliga skulle häri föras till klass III. Den ståndpunkten, som ju äfven medför största utbytet för statsbudgeten, anser jag vara fullt konsekvent, men att, såsom bevillningsutskottet gjort, bryta sönder förevarande grupp och hänföra vissa af hithörande testamentstagare till klass II och andra till klass III, medför efter min mening föga rimliga konsekvenser samt leder till onödiga svårigheter vid tillämpningen. Jag tänker mig, att en person donerar till ett landsting för inrättande af ett tuberkulossjukhus, då skall donationen stämpelbeläggas enligt klass III, men om han gifver till en fristående sjukvårdsinrättning, hänföres donationen under klass II. Det blir omöjligt att i tillämpningen af detta åstadkomma reda och enkelhet.

I regel synes det mig, att testamentstagare, som eljest skulle falla under klass III, äro fullt berättigade att komma i åtnjutande af den lindring, som medföres af en uppflyttning i klass II. Om i ett och annat fall annorlunda skulle kunna med fog sägas vara förhållandet, torde dock den praktiska lagstiftningen icke böra taga någon hänsyn till sådana undantagsfall.

Lagstiftningen på detta område blir enklast och redigast samt enligt min mening äfven mest rättvis, om man i hufvudsak följer den i herr Kobbs m. fl. reservation anvisade utvägen, nämligen att hänföra testamentstagare, som icke falla under klass I, till klass II. Danaarf bör dock fortfarande hänföras till klass III, på sätt jag framhållit i min föregående hemställan; och anhåller jag att fortfarande få yrka bifall till densamma.

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

Herr Hedenlund: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke inlåta mig på den del af bevillningsutskottets betänkande, hvarom debatten senast rört sig, nämligen placering af testamentstagare i den eller den klassen, utan i detta hänseende endast instämma i hvad min kamrat i bevillningsutskottet herr Ljungberg yttrade. Jag vill däremot uttala några ord om stämpelskatten i dess helhet.

Det är helt naturligt, att skiftande meningar kommit till synes vid en höjning af arfsskatten angående den skatteskala och de skattesatser, efter hvilka skatten skall utgå, detta beroende på den principiella ståndpunkt hvar och en har till skattelagstiftningen, och äfven på den mer eller mindre intima kontakt, i hvilken man står med det ekonomiska lifvets realiteter. Men likvisst torde det för hvar och en vara klart, att lika litet som det för den enskilde går an att för de årliga utgifterna använda större eller mindre del af det kapital, på hvilket hans ekonomiska tillvaro är grundad, lika litet duger det för staten att täcka löpande utgifter med så stor del af landets inbyggares kapital, att landets kapitalbildning på något sätt äfventyras. I den ekonomiska kamp, som pågått och med all säkerhet allt intensivare kommer att pågå de olika staterna emellan, gäller det att rusta sig så hårdt som möjligt, och jag kan icke se något farligare hinder för utvecklingen af vårt lands ekonomi och tillvaratagandet af vårt lands naturliga tillgångar, än att vi för våra omsättningsmedel komma i beroende af främmande kapital, ett beroende som vi endast genom sträng sparsamhet och snabb kapitalbildning kunna afkasta oss. Är denna min uppfattning riktig, torde det kunna fastslås, att man bör med yttersta försiktighet fara fram med en skatteform, som så direkt träffar kapitalet själf, detta äfven om man, såsom en föregående talare, herr Cavalli, påpekade, träffar kapitalet i ett ögonblick, då skatten lätt kan uttagas och är jämförelsevis lätt att bära. Att man äfven på andra håll har sin uppmärksamhet fäst på denna fara, framgår af den vid punkt 6 af utskottets betänkande fogade reservationen af friherre Bonde, med hvilken fem af Andra kammarens ledamöter i bevillningsutskottet instämt. Af motiveringen till denna reservation tar jag mig friheten uppläsa denna passus.

»Genom arfsskatten få ju enskilda samhällsmedlemmar till staten afstå under vissa förhållanden mer eller mindre betydande andelar af det i den allmänna rörelsen befintliga kapitalet, och då dessa medel blifva använda för bestridande af statens löpande ut-

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelafgiften.
(Forts.)

gifter, utgör detta onekligen i viss mån ett förminsande af landets kapitaltillgång, hvilken tyvärr redan förut ej kan anses motsvara behovet för tillgodogörandet af landets utvecklingsmöjligheter.»

I denna del af reservationens motivering kan jag instämma dock utan att komma till samma kläm som reservanterna. Nu kan visserligen mot mitt resonemang anmärkas, att då det gäller att fylla ett hål i statens budget, får landets kapital sitta emellan, äfven om de nödiga medlen uttagas genom t. ex. konsumtions-skatter, men en dylik invändning är endast skenbart riktig, isynnerhet om konsumtionsskatten lägges på en importerad, icke nödvändig artikel.

Jag skulle för min del helst hafva sett, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet lagt fram ett förslag till stämpelskatt med lägre skattesatser och eventuellt sökt fylla ögonblickets behof på annat sätt, men med fästadt afseende på svårigheten att nedbringa statens utgifter och utfinna nya skattekällor, har jag i bevillningsutskottet arbetat för Kungl. Maj:ts förslag, men absolut motarbetat hvarje skärpning i detta, så mycket hellre som vi genom Kungl. Maj:ts förslag kommit längre än man ansett sig kunna gå i med oss jämställbara grannländer, Danmark och Norge.

Kanske jag med orätt tagit kammarens tid i anspråk, men jag har icke velat underlåta att till kammarens protokoll uttala, att jag anser redan de af Kungl. Maj:t föreslagna skattesatserna betänkligt höga, och att jag hyser den förhoppningen, att nästa gång skatteskrufven kommer till användning, man icke begagnar en skatteform, som så hotar kapitalet. På grund af hvad jag haft äran anföra, herr talman, yrkar jag bifall till bevillningsutskottets hemställan i punkt 1.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad samt herrar Fahlbeck och Wieselgren återtagit sina yrkanden och instämt med herr Östberg, Johan, yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten föreläge följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af friherre *Beck-Friis, Carl Joachim*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att, på sätt yrkats i den af honom m. fl. vid föreliggande punkt afgifna reservation, i tariffen till klass II öfverflyttades äfven kyrka, landsting, kommun och hushållningssällskap, samt 3:o) af herr *Östberg, Johan*, att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan, med de ändringar,

att öfverskriften i klass II erhöles följande lydelse: »För andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer fader, moder, broder (halfbroder), syster (halfsyster) eller broders (halfbroders) eller systems (halfsystems) afkomling, så och annan testamentstagare än sådan, som vid klass I omförmäles, utgör stämpelafgiften»

och att ur öfverskriften i klass III orden »eller testamentstagare» utelämnades.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen ang. stämpelavgiften.
(Forts.)

Återstående delar af det i punkten 1 behandlade förordningsförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställanden i punkten 1 och punkten 5 mom. a) och c)—i).

Biföllos i hvad de ej besvarats genom kammarens föregående beslut.

Punkten 2 samt punkten 3 jämte mom. b) och k) af punkten 5, äfvensom punkten 4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Herr Fahlbeck: Jag tillåter mig att med anslutning till hvad jag nyss haft äran yttra framhålla, att jag i allo delar de principiella betänkligheter mot en indragning till staten af det befintliga kapitalet, som äro uttryckta i friherre Bondes reservation. Den punkt af reservationen, som vi nyss hört uppläsas, biträder jag till alla delar. Men jag kan icke därför komma till samma yrkande, som i reservation framställes, och detta af det enkla skälet, att en sådan användning af arfskatten, som där föreslagits, skulle föranleda bildandet af, hvad jag skulle vilja kalla en *reduktionsfond*, hvilken, om den en gång finnes, lätt nog skulle få en farlig attraktionskraft att draga till sig allt större delar af landets kapital. Därmed vore vi inne på en vådlig väg. Ty jag anser icke, att landets kapital skötes så väl i statens som i den enskildes hand, och jag kan därför icke biträda yrkandet, oaktadt jag fullständigt är ense med reservanterna och friherre Palmstierna, som väckt motion i ämnet, i deras uppfattning om det betänkliga i denna höga arfskatt. Men det finnes ett sätt att undgå den fatalitet, som af dem beröres, och det är att icke drifva skattesatserna så högt, att någonting tages af landets kapital. Att skatten i verkligheten går in på detta har jag ansett vara den kanske svåraste biten att svälja i hela förslaget.

Emellertid får jag, herr talman, hemställa om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 7.

Lades till handlingarna.

*Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.*

Föredrogs ånyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande, nr 6, med anledning af en inom kammaren väckt motion nr 5 angående tjänstårsberäkning för länsjägmästare.

Uti en inom Första kammaren väckt motion nr 5 hade grefve *Henning Wachtmeister* m. fl. hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föreskrifva, att och i hvad mån vid skogsvårdsstyrelserna anställda länsjägmästare, som fullgjort hvad som erfordrades för vinnande af anställning såsom tjänsteman i skogsstaten, måtte vid tillsättande af sådan befattning få räkna sig till godo väl vitsordad tjänstgöring vid skogsvårdsstyrelse.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på angifna grunder hemställt, »att Första kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida och under hvilka villkor vid skogsvårdsstyrelserna anställda länsjägmästare, som fullgjort hvad som erfordras för vinnande af anställning såsom tjänsteman i skogsstaten, må vid tillsättandet af sådan befattning få räkna sig tillgodo väl vitsordad tjänstgöring hos skogsvårdsstyrelse samt, i den mån Riksdagens medverkan kräves, för Riksdagen framlägga förslag i ärendet.»

Herr Larsson: Jag ber att på det lifigaste få instämma i det resultat, hvartill utskottet kommit med afseende å frågan om länsjägmästares anställande i statens tjänst och därmed följande pensionsförhållanden. Men det finnes i utskottets motivering något, som jag icke kan vara med om. Det står där — under förutsättning att en riksdagsskrifvelse kommer till stånd — att länsjägmästare skola tillsättas på annat sätt än nu. Jag tror för min del, att det skulle vara synnerligen lyckligt, om skogsvårdsstyrelserna fortfarande finge tillsätta sina tjänstemän, i synnerhet då den pretentionen ställes på dessa tjänstemän, att de skola vara utexaminerade från skogsinstitutets högre kurs. Om domänstyrelsen skulle utnäma dem, tror jag icke, att detta skulle visa sig vara så lyckligt för skogsvården, som den nuvarande anordningen visat sig.

Man har svårt att fatta, att länsjägmästare icke skulle kunna anses innehafva en officiell tjänst, då Kungl. Maj:t och Riksdagen antagit en lag om värden af enskilda skogar, i hvilken föreskrives en skogsvårdsstyrelse, bestående af en ordförande, tillsatt af Kungl. Maj:t, och tvenne ledamöter, valda den ene af landstinget och den

andre af hushållningssällskapets förvaltningsutskott, och då det är denna skogsvårdsstyrelse, som tillsätter tjänstemännen. Det är sålunda, tycker jag, alldeles klart, att de innehåva en officiell ställning. Hvad sedan vidkommer domänstyrelsens yttrande, så säges däri, att länsjägmästarens verksamhet är att betrakta ungefär som de gamla skogsingenjörernas, men detta oakadt vill styrelsen icke värdesätta hans arbete lika högt. De gamla skogsingenjörerna voro tillsatta af staten och förordnades att verkställa förrättningar på rekvisition af enskild skogsägare. Och om de icke voro dugliga, blefvo de aldrig föremål för någon rekvisition. Länsjägmästarne skola vaka öfver, att lagen efterlefves på ett vida större område än det, som en revirförvaltare har att sköta. Jag anser därför, att en länsjägmästare har en officiell ställning, och att han därför också bör ha rätt att bli något så när likställd med öfriga vid skogsstaten anställda tjänstemän. Jag ber således att, med instämmande i utskottets förslag, få vända mig mot denna punkt, att länsjägmästarna hädanefter icke skulle tillsättas som förut, enär jag anser, att samma tillsättningsätt bör bibehållas som förut. Jag tviflar icke på, att den popularitet, som skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän nu erhållit skall ökas, om de som hittills bli tillsatta utan några som helst byråkratiska synpunkter. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.
(Forts.)*

Grefve Wachtmeister, Henning: Till det utskottsutlåtande, som här föreligger, är icke mycket att tillägga såsom skäl för bifall till hvad utskottet yrkar. Men jag anhåller dock att få lämna några upplysningar och framhålla några synpunkter därutöfver. Denna framställning om tjänsteårsberäkning för länsjägmästare har, såsom bekant, först kommit från den så kallade skogsvårdskongressen, som i december 1908 var samlad här i Stockholm. Sedermera har Kungl. Maj:t haft frågan om hand och, sedan domänstyrelsen i infordradt yttrande på afgifna grunder afstyrkt framställningen, förklarar sig icke finna denna framställning böra föranleda till någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Jag vill endast framhålla, att detta Kungl. Maj:ts beslut icke var för motionärerna vid motionens aflämnande bekant, och att det var vår tanke, att frågan skulle hinna komma till Riksdagen, innan Kungl. Maj:t yttrat sig rörande densamma.

Här har framhållits, att ur motiveringen borde utgå punkten om, att länsjägmästarna skulle tillsättas af domänstyrelsen i stället för af skogsvårdsstyrelserna. Inom Första kammarens tillfälliga utskott har man icke särskildt hållit på denna punkt. Densamma har kommit från Andra kammarens utskott, och det är för att sammanjämka synpunkterna och åstadkomma ett gemensamt beslut och likalydande utskottsbetänkande, som Första kammarens tillfälliga utskott gått med på uttalandet om länsjägmästarnes tillsättande af domänstyrelsen. Utskottet har dock velat med detta uttalande framhålla, att det borde vara ett samarbete mellan domänstyrelsen

*Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.
(Forts.)*

och skogsvårdsstyrelserna. Utskottet har emellertid icke något emot, att nämnda punkt strykes, och för min del skall jag visst icke sätta mig däremot.

Herr Barthelson: Utan tvivel är det ett maktpåliggande och betydelsefullt arbete, som är anförtrodt åt länsjägmästarna, då på deras arbete mycket beror huru den skog blir beskaffad, som genom skogsvårdsstyrelsernas försorg uppdrages. Och med hänsyn till den stora och rika omväxlingen i afseende på våra skogsmarkens beskaffenhet till jordmån, läge och klimat är det af yttersta vikt, att dessa platser besättas med män, som icke blott äro praktiskt skolade, utan äfven i teoretiskt afseende dugande. Detta är så mycket nödvändigare, som man har svårt att genast se de fel, som kunna vid sådan kultur begås, ty det är först långt fram i tiden, som man kan konstatera dessa fel. Jag är således fullständigt enig med motionärerna och utskottet, då de framhålla, att man för dessa poster bör söka få de bästa möjliga krafterna. Det första villkoret för erhållande af sådana dugande personer är, att deras ställning för framtiden blir tryggad, så att de icke bli beroende af växlande skogsvårdsstyrelser. Och lika viktigt är, att deras ålderdom blir betryggad därigenom, att de erhålla pension i likhet med statens skogstjänstemän. Äfven i detta afseende står jag således på samma ståndpunkt som motionärerna och utskottet. Men då det blir fråga om, hvilken väg man bör gå för att nå detta mål, kan jag för min del icke följa dem. Ty frågan berör här äfven en annan part, nämligen de i statens tjänst arbetande extra jägmästarna, som i regel arbeta under sämre villkor än länsjägmästarna. För att belysa detta förhållande skall jag be herrarna kasta en blick på sista sidan af utskottets betänkande, där en tablå finnes intagen öfver olika befattningar i skogsstaten och dessas aflöningar jämförda med länsjägmästarnes. I denna bilaga angifves antalet af i skogsstaten anställda extra jägmästare vara 97. Inom parentes vill jag nämna, att detta tal nog är för litet, ty antalet torde i verkligheten växla mellan 120 och 130. I och med det samma Kongl. Maj:t skulle bestämma, att länsjägmästarna skola erhålla rätt att på grund af sin tjänstgöring som sådana inträda i skogsstaten och således konkurrera med dess tjänstemän, är det själfallet, att den proportion, som nu finnes mellan ordinarie och extra skulle förändras och utsikterna till befordran minskas i samma proportion som antalet extra tjänstemän ökades. Nu äro länsjägmästarna upptagna till ett antal af 19, men vi kunna säga 23, ty så många kunna de bli. Detta kommer att medföra, att de extra jägmästarnes beredelse-tid för erhållande af ordinarie tjänst kommer att ökas, så att denna från att nu vara 14 år blir 17 à 18. Det är gifvet, att detta icke kan kallas precis en rättvisa gent emot de extra jägmästarna. Det kommer vidare att medföra, att de ordinarie jägmästarnes tjänstetid, som nu är 27 år, vill jag minnas, kommer att bli endast 24 år. Och följden däraf åter blir, att pensionsåldern

inträder tidigare. Vi få, om länsjägmästarna skulle få inträda i skogsstaten, hädanefter circa 5 jägmästare om året att pensionera, under det att det nu årligen är endast 4. Jag skulle för min del icke alls varit emot, att länsjägmästarna finge i detta fall räkna meriter, för den händelse att de tillsattes af statsmyndighet och deras verksamhet af sådan kontrollerades. Nu är emellertid icke detta utskottets mening. Utskottet säger, att det önskar, att tillsättningen skall ske genom domänstyrelsen. Men straxt efteråt tages detta tillbaka, i det att utskottet föreslår, att tillsättningen skall ske efter förslag af skogsvårdsstyrelsen, som skall äga att uppsätta trenne på förslag till tjänsten med förord för en. På detta sätt blefve domänstyrelsen borteliminerad, så vidt jag kan förstå. Då det är fråga om länsjägmästarnes inträde i statens tjänst, är det äfven en annan synpunkt, som man icke kan undgå att fästa afseende vid, nämligen att deras verksamhet icke är i något fall af staten kontrollerad. Motionärerna säga visserligen, att deras arbeten kontrolleras af revisorer. Men icke kan man väl säga, att det är en kontroll, som sker genom en siffergranskning af en revisor, som aldrig sett skogen ifråga eller har någon kunskap om verklig skogsskötsel. Kontrollen måste väl verkställas af personer, som äro fullt inne i skogsskötsel, om denna kontroll skall vara af något värde. Och åtminstone i det län, jag tillhör, har revisionen förrättats af personer, som icke alls lagt sig i frågan om huru arbetet utförts, utan ha de endast kontrollerat skogsvårdsstyrelsens räkenskaper.

Och om nu länsjägmästarna skulle få inträde i skogsstaten enligt en viss reglementerad norm, skulle detta innebära ett brott mot nu gällande ordning, ty någon bestämd norm finnes för närvarande icke. Det skulle innebära en stor orättvisa mot de i stats-tjänst varande extra jägmästarna, enär länsjägmästarna härigenom skulle få ett visst företräde framför dem.

Det är äfven en annan punkt, hvari jag icke kan gilla utskottet. Rörande särskildt den omständigheten, att länsjägmästarna skola få anställning i statens tjänst, säger utskottet, att detta skulle vara till stor fördel, enär skogsstaten därigenom skulle få dugande krafter. Ja, detta vore ju mycket bra, men, mina herrar, är det så säkert, att staten skulle få dessa dugande krafter? Jag vågar svara nej. Ty är det icke så, att den, som betalar bäst, får den bästa kraften. Nu finnes det ju länsjägmästare, som äro aflönade med 6,000 kronor och dessutom 8 kronor per dag, under det att andra erhålla 4,000 kronor och 8 kronor per dag med rättighet att mottaga huru många privata uppdrag som helst. De stå således i regel i afseende på inkomster framom de ordinarie jägmästarna och betydligt framom de extra inom skogsstaten. Under sådana förhållanden är det alldeles gifvet, att staten först då skulle få dessa länsjägmästare, då de vore uttjänta, och de, för att få pension, ansåge sig nödsakade att söka sig in i skogsstaten. Och här är det, tror jag, som vi hafva pudelns kärna, pensionen. Är det då icke, mina herrar, bättre att denna

*Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.
(Forts.)*

Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.
(Forts.)

sak ordnas för sig på ett särskildt sätt, att låta detta vara detta och låta länsjägmästarna få sin pensionsfråga ordnad på hvilket annat sätt som helst, och icke på det sättet, att de liksom på en bakväg skola skaffa sig denna pension. Jag kan åtminstone icke uppfatta denna motion annat än som ett sätt att söka bereda pension åt länsjägmästarna. På de grunder, jag nu anført, ber jag, herr talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Ros: För såvidt lagen af år 1903 angående värden af enskilda skogar skall kunna ha den verkan och betydelse, som därmed är afsedd, fordras, såsom till och med den siste talaren erkänt, att de styrelser, som skola vaka öfver lagens tillämpning, kunna arbeta med organ af prima beskaffenhet. Och det är klart, att i samma mån som man icke blott ökar aföningen för dessa länsjägmästare, utan äfven säkerställer deras framtid, bli dessa tjänster lättare att besätta med utmärkt folk. Detta är något, som icke är motsagdt, men jag har velat ytterligare understryka detsamma. I utskottsbetänkandet framhålles det, att den enskilda skogsarealen uppgår till 21 millioner hektar, under det att statens uppgår till omkring 7 millioner hektar. Under sådant förhållande synes det mig, som om det nästan skulle vara viktigare att äga en duglig länsjägmästare än en duglig revirförvaltare.

Men jag har ingalunda begärt ordet endast för att understryka detta, utan för att nedlägga en gensaga mot den uppfattning, som uttalats i domänstyrelsens utlåtande af den 17 november 1909. Domänstyrelsen säger, att länsjägmästarebefattning »närmar sig en privat befattning, i följd hvaraf ett uppdrag att vara skogsförvaltare i privat tjänst i än högre grad borde räknas såsom merit vid ansökning till jägmästarebefattning i statens tjänst, enär sistnämnda båda tjänster i fråga om skoghushållning kunna stå hvarandra ganska nära.» Om det vore sant, att länsjägmästarebefattning närmar sig en privat befattning, så skulle väl också skogsvårdsstyrelse kunna jämföras med styrelsen för ett skogsbolag eller med en privat skogsägare. Men detta vill väl ingen påstå, då skogsvårdsstyrelsens ordförande tillsättes af Kungl. Maj:t och dess ledamöter den ene af landstinget och den andre af hushållningssällskapets förvaltningsutskott.

Den siste talaren har särskildt framhållit, att det skulle vara synnerligen farligt att minska utsikten för de under tryckta ekonomiska förhållanden arbetande extra jägmästarna. Att det åtminstone icke varit svårt att få folk att beträda den högre skogstjänstebanan framgår däraf, att öfver 100 sökande sökt in till högre kursen till skogsinstitutet, ehuru det finnes endast 20 platser. Och icke lära väl utsikterna för dessa unge män att komma fram på skogstjänstebanan i nämnvärd grad minskas, därför att man låter 23 länsjägmästare få i någon mån räkna sig till godo sin tjänstgöring som länsjägmästare, i fall de finna det nyttigt och nödigt att söka åter-

inträde i statens tjänst. Det är nu emellertid så, att statstjänsten lockar, det må nu vara den själfständiga ställningen eller den tryggade framtiden. Och det är klart, att utsikten att erhålla dugliga länsjägmästare minskas, om för de extra jägmästarne, då de lämna statstjänsten, afklippes möjligheten till befordran i statstjänst. På dessa skäl anser jag, att man bör bifalla utskottets utlåtande i fråga om klämman. Beträffande åter motiveringen får jag verkligen säga, att jag delar herr Larssons uppfattning, att det nuvarande tillsättnings sättet är bättre, men jag tror dock icke, att det skulle vara så farligt, om det ginge så till, som utskottet föreslagit. Och man kan knappast begära, att länsjägmästarne skola vid återinträde i statstjänst få räkna sig till godo sin tjänstgöring, om man icke ordnar tillsättningen på annat sätt än det nuvarande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.
(Forts.)*

Herr Ericsson, Aaby: I motsats till den andre och den siste talaren och i likhet med den förste anser jag, att det skulle vara mycket olyckligt, om det blefve ordnad så, att skogsvårdsstyrelserna icke finge bibehållas vid sin fulla rätt att tillsätta sina tjänstemän. Och då kan vara möjligt, att Kungl. Maj:t skulle komma att göra en inskränkning i denna skogsvårdsstyrelsernas rätt, i fall det stycke på sid. 5, som börjar med ordet »därest» och slutar med ordet »länsjägmästare» skulle komma att kvarstå i utskottets motivering, ber jag, herr talman, att få yrka, att detta stycke på sid. 5 måtte ur motiveringen utgå. Och enär jag icke tror, att motiveringen kommer att lida därpå, men är öfvertygad, att själfva saken skall vinna, ber jag att få hemställa om bifall till detta mitt förslag.

Herr Larsson: Jag ber att få instämman med den siste talaren i hans yrkande, att en del af motiveringen måtte utgå.

Gentemot herr Barthelson ber jag att få framhålla några synpunkter. Han sade, att det finnes så många extra jägmästare, 120 å 130, och om det nu kommer 23 till som aspiranter till jägmästarebefattningar, så blefve utsiktterna mindre för dessa extra jägmästare. Men om en länsjägmästare icke längre orkar fylla sin kräfvande tjänst och går öfver i statens tjänst, så finnes det ju möjlighet för de extra jägmästarne, som äro i statens tjänst, att söka länsjägmästarens befattning. De yngre personer, som äro placerade på reviret, skulle helt visst vinna på att få en länsjägmästarebefattning. Jag tror således, att det skulle uppstå en växelverkan. Jag tror också, att en länsjägmästare, som haft till uppgift att i ett stort län öfvervaka lagens efterlefnad, samlat en stor erfarenhet och äger förmåga att förvalta ett mycket stort revir. En länsjägmästare skall ju resa omkring och hålla föredrag samt söka att på allahanda sätt intressera folk och bibringa dem kunskaper, så att de icke vanvårda sina skogar. Jag tror, att det skall vara en verksamhet, som ovillkorligen skall vara till gagn för en revirförvaltare och medföra

Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.
(Forts.)

en bättre syn på tingen, än den som måhända finnes hos en person, som ständigt varit placerad på reviret.

Att skogsvårdsstyrelsen icke skulle vara en statsmyndighet kan jag icke förstå, då dess verksamhet grundar sig på en antagen lag och dess ordförande, såsom jag redan nämnt, tillsättes af Kungl. Maj:t. Och då de öfriga ledamöterna tillsätts af två så praktiska församlingar som landsting och hushållningssällskap, har man all garanti för att skogsvårdsstyrelsen skall vara kompetent att handhafva vården öfver de enskilda skogarna och tillsättande af sina tjänstemän. Dessutom skulle jag vilja påstå, att landsbygdens befolkning som i viss grad är beroende af denna institution börjat hysa fullt förtroende för densamma. Jag ber, såsom jag redan sagt, att få yrka, att det af herr Ericsson omnämnda stycket måtte utgå ur motiveringen och för öfrigt bifall till utlåtandet.

Herr Jonsson: Äfven jag ber att få instämma med herr Ericsson i hans yrkande, att det stycke, som börjar med orden »därest länsjägmästarna etc.» bör utgå ur motiveringen.

För närvarande torde det i allmänhet vara förhållandet, att dessa länsjägmästare tillsätts tills vidare eller med uppsägningstid å ömse sidor, och denna anordning ansågs vara lämplig, emedan man på dessa platser företrädesvis behöfde hafva raskt, ungt folk, för att de skulle kunna fullgöra sina åligganden. Skall däremot denna tillsättning ske af domänstyrelsen, kunna naturligtvis icke formerna blifva sådana, utan då måste det blifva en fastare anställning, som kan leda till olägenhet för skogsvården i fråga.

Herr Barthelson har, såsom man i staten, sökt att häfda de synpunkter, som för statens jägmästare äro af vikt. Jag vill emellertid till honom rikta den frågan, huruvida icke den omständigheten att *nu* en 20 stycken fått plats såsom länsjägmästare bör verka till fördel för skogsstaten i öfrigt på det sätt, att de andra nu hafva lättare att få platser i statstjänst, än om dessa 20 också skulle varit täflande om samma platser. Därför tycker jag, att skogsstaten bör vara belåten med hvad som här är på förslag och icke sätta sig emot den förändring, som skulle äga rum, om Kungl. Maj:t bifaller skrifvelsen i fråga.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets utlåtande med den af herr Ericsson föreslagna förändringen.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande föreliggande utlåtande yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Ericsson, Aaby*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring i afseende på motiveringen, att det å sid. 5 i det tryckta utlåtandet förekommande stycke som började med orden »Därest länsjägmästarna få räkna» skulle utelämnas; och 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till det under 2:o) upptagna yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

*Angående
tjänstårs-
beräkning
för länsjäg-
mästare.
(Forts.)*

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontra-proposition därvid antagits afslag å utskottets hemställan uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första kammarens tillfälliga utskott hemställt i utlåtande nr 6 med den ändring i afseende på motive-ringen, som föreslagits af herr Aaby Ericsson, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 31.

Jämlikt stadgandet i § 63 mom. 3 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till samman-trädets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Vid ånyo skedd föredragning af konstitutionsutskottets den 12 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 24 i förordningen om lands-ting, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande stats-utskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande nr 10, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde och åttonde hufvudtitlarna gjorda framställningar om provisorisk löneroglering för befattnings-hafvande i statsdepartement samt vissa centrala ämbetsverk.

Om provisorisk löne-reglering för befattningshafvande i statsdepartementen.

Punkten 1.

Med föranledande af hvad Kungl. Maj:t i den till Riksdagen den 15 januari 1910 aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof i ämnet föreslagit, hade utskottet i förevarande punkt på åberopade skäl hemställt,

att Riksdagen måtte,

A. till provisorisk löne-reglering för befattningshafvande i statsdepartementen, i enlighet med de här ofvan angifna grunder å extra stat för år 1911 anvisa såsom särskilda förslagsanslag:

a) under andra hufvudtiteln 5,195 kronor, däraf högst 100 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester;

b) under tredje hufvudtiteln 18,850 kronor, däraf högst 455 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester;

c) under fjärde hufvudtiteln 8,270 kronor, däraf högst 175 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester;

d) under femte hufvudtiteln 4,115 kronor, däraf högst 75 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester;

e) under sjätte hufvudtiteln 12,990 kronor, däraf högst 325 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester;

f) under sjunde hufvudtiteln 7,820 kronor, däraf högst 175 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester;

g) under åttonde hufvudtiteln 12,145 kronor, däraf högst 275 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester;

B. godkänna vissa villkor, utöfver redan gällande lönevillkor, för åtnjutande af de provisoriska aflöningstilläggen; samt

C. meddela vissa föreskrifter till iakttagande vid utbetalningen af provisoriska aflöningstillägg.

Herr vice talmannen: I hvad som anförts i statsverkspropositionen för motivering af ett och annat bland de här gjorda åskandena ser jag ett berättigande för mig till att nu yttra några få ord.

Herrarn hafva nog märkt, att både inom och utanför Riksdagen en särskild uppmärksamhet har riktats på den nya institutionen regeringsrätten. Det kan icke falla mig in att här framställa någon som helst kritik af arbetsättet inom regeringsrätten och icke heller att föreslå någon ändring i förhållandena den angående. Jag vill dock såsom min mening uttala, att det skulle vara en mycket olämplig anordning, om, såsom föreslagits, regerings-

råden själfva skulle bli föredragande. Det vore väl ett mycket eklatant exempel på hvad man öfverklagat på andra håll, att man använder öfverkvalificerad kraft för arbete, som kan utföras af mindre kvalificerad. Och det skulle otvivelaktigt leda till ett försenande af ärendenas afgörande.

Men jag har begärt ordet för att uttala en tanke i en annan riktning. Jag tror, att det kunde vara skäl att taga i öfvervägande, huruvida verkligen skäl föreligger att till regeringsrättens afgörande hänskjuta en del ärenden, som nu dit hänskjutas. Jag tänker här på två ämbetsverk, som hafva en ofantlig respekt i landet och som jag har en alldeles ogemen respekt för genom all den bekantskap jag gjort med deras arbete och den lärdom och noggrannhet, som där utvecklas; det är kammarrätten och kammarkollegium. Finns det verkligen skäl för att ärenden, som behandlats och afgjorts af kammarrätten eller kammarkollegium, skola hänskjutas till regeringsrätten? Finns det den ringaste anledning antaga, att i regeringsrätten finnes större sakkunskap vid bedömande af dessa ärenden, än det finnes i kammarrätten och kammarkollegium? Jag är alldeles öfvertygad därom, att där icke finnes en sådan större sakkunskap och att det därför icke är på något sätt behöfvt, att hvad kammarrätten och kammarkollegium hafva afgjort eller åtminstone en del af utaf dem behandlade ärenden ytterligare hänskjutes till regeringsrätten, och alldeles viss är jag därom, att i den allmänna opinionen icke ett starkare förtroende gifves åt regeringsrättens afgörande af dessa ärenden än åt de nämnda centrala myndigheternas.

Man har ju förr i världen såsom skäl för att man skulle hafva en högre myndighet öfver dessa två åberopat den gamla svenska rätten att »gå till kungs», och det ligger en vacker tanke till grund för detta, men denna kan icke mera lefva, då man icke heller i regeringsrätten går till kungs, då Kungl. Maj:t där icke har någon röst eller deltagar i afgörandet.

Jag har velat uttala detta med önskan, att man måtte taga i öfvervägande, huruvida icke den öfverklagade arbetsbörda, som hvilar på regeringsrätten, borde lämpligen lättas därigenom att från regeringsrättens afgörande skiljas en hel del ärenden, som förut behandlats af kammarrätten och kammarkollegium.

Friherre Åkerhielm: Jag är naturligtvis den siste ärade talaren mycket tacksam för det förtroende han behogat uttala för det ämbetsverk, jag tillhör, men jag är dock för min del af den bestämda meningen, att det skulle vara en olämplig åtgärd att beträda den väg han tänkt sig för att lindra regeringsrättens arbetsbörda. Jag skall i detta hänseende erinra om, att hufvudgruppen af mål, som gå från kammarrätten till regeringsrätten, är taxeringsmål. Förhållandet är, att kammarrätten i själfva verket är den första ämbetsmyndighet, som handlägger dessa mål. Förut be-

Om provisorisk löne-reglering för befattningshafvande i statsdepartementen.
(Forts.)

Om provisorisk löne-reglering för befattnings-hafvande i statsdepartementen.
(Forts.)

handlas de af nämnder, hvilka kanske icke fästa sig så mycket vid bevisningen i målet, utan pröfva detsamma mera från diskretionär synpunkt. Först i kammarrätten företes ofta nog den egentliga bevisningen, och det skulle väl icke vara lämpligt, att endast en instans skulle pröfva själfva bevisfrågan. Framför allt vore det mycket olämpligt af den anledningen, att de nämnder, som före kammarrätten handlägga målen, icke äro permanenta, hvaraf följden blir, att kammarrätten aldrig kan såsom en domstol återförvisa målet till den myndighet, som först behandlat detsamma. Det händer, att en hel del bevismedel komma fram i kammarrätten af den beskaffenhet, att det skulle vara ytterst önskvärdt att återförvisa målet, men den utvägen finnes icke för kammarrätten. Då återstår för kammarrätten egentligen ingenting annat än att, när den icke kan på grund af den företedda bevisningen ändra ett af pröfningsnämndens meddeladt beslut, genom sin motivering gifva den skattskyldige anvisning om, huru han skall komplettera bevisningen, för att vinna ändring i högre instans. Jag tror icke att det under sådana förhållanden går an att begagna sig af den utväg, som den ärade talaren anvisade; framför allt skulle detta vara de skattskyldige till stor olägenhet.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Provisorisk löne-reglering för patent- och registreringsverket.

I anslutning till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att Riksdagen måtte

a) å patent- och registreringsverkets omkostnadsstat uppföra ett förslagsanslag å 17,520 kronor till provisorisk löne-reglering för den å verkets aflöningsstat upptagna personal att disponeras i enlighet med i utlåtandet angifna grunder;

b) godkänna de under punkt 1 mom. B åsyftade villkor för åtnjutande af de nu ifrågavarande provisoriska aflöningsstillägen samt;

c) till iakttagande vid utbetalningen af de provisoriska aflönings-tillägen meddela de under punkt 1 mom. C här ofvan afsedda föreskrifter.

Herr Magnuson: I fråga om den provisoriska löne-regleringen för patent- och registreringsverket ber jag att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att denna löne-reglering enligt åsikterna inom patent- och varumärkeskommittén, af hvilken jag är ledamot, i

flertalet fall satts lägre än med verkets nuvarande organisation ansetts *skäligt*. Hvad som är skäligt i detta fall måste naturligtvis bedömas ur synpunkten af hvad man fordrar eller behöfver fordra särskildt af i patentverket anställda, tekniskt utbildade tjänstemän. Verket har, för att skaffa sig på dessa platser fullt dugliga tjänstemän, att täfla med hvad industrien i allmänhet betalar likvärdiga personer, och kan icke denna täflan något så när upptagas, kommer verket att förlora och därmed äfven den industri, som verket är till för att betjäna. Härtill kommer, att patentverket icke betungar statsverket med sin utgiftsstat, utan bestrides denna till fullo af inflytande medel för patenter och varumärken. Sålunda går verkets utgiftsstat för innevarande år till 315,000 kronor, medan verkets inkomster för 1909 öfverstege 460,000 kronor.

*Provisorisk
lönerreglering
för patent-
ringsverket.
(Forts.)*

Jag har icke något annat yrkande nu att göra än om bifall till hvad statsutskottet hemställt, men då flera af utskottets ledamöter i Andra kammaren reserverat sig och yrkat afslag äfven i denna punkt, och frågan till äfventyrs kan blifva föremål för gemensam votering, har jag med det sagda endast velat fästa Första kammarens uppmärksamhet på nödvändigheten af att, i hvad på densamma kan bero, här tillgodose ett både för patentverket och för landets industri allvarligt och trängande behof.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 5—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 12 och 14 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 21, i anledning af Riksdagens år 1909 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1908.

§§ 1—4.

Lades till handlingarna.

§ 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Statsrevisorerna, som, enligt hvad i revisionsberättelsen omnämdes, besökt de gamla, förut af riksbanken disponerade byggnaderna vid Järntorget i Stockholm, hade med anledning däraf meddelat, hurusom i den äldsta bankhusbyggnaden mindre lokaler

Ang. användande af gamla riksbankshuset för arkivändamål.

Ang. användande af gamla riksbankshuset för arkivändamål.
(Forts.)

vore upplåtna till landtbruksstyrelsen, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt flottans museum. Huset i öfrigt disponerades af telegrafstyrelsen.

Det gamla norra bankhuset vore, förutom femton rum, som disponerades af telegrafstyrelsen, samt två lägenheter i källarvåningen, hvilka vore upplåtna till lanterneundersökningen och Stockholms stads tullnederlag, i öfrigt upptaget för förvaring af kammararkivets arkivalier. Dessa arkivalier hade emellertid endast för kort tid, under det att de för dem afsedda lokaler i kammarrättens hus undergått reparation, varit upplagda i nämnda bankhus och vore nu, sedan reparationen blifvit fullbordad, under inflyttning i de gamla lokalerna. Härigenom blefve ett afsevärdt utrymme i bankhuset ledigt, som delvis torde kunna användas till förvaring af sådana mindre värdefulla handlingar, för hvilka plats ej finnes i riksarkivet, exempelvis länsstyrelsernas och andra myndigheters räkenskaper, sedan de undergått granskning i kammarrätten.

Revisorerna hade ansett, att ifrågavarande utrymme delvis torde kunna användas till förvaring af sådana mindre värdefulla handlingar, för hvilka plats ej finnes i riksarkivet, exempelvis länsstyrelser och andra myndigheters räkenskaper efter genomgången granskning i kammarrätten.

Utskottet hade i förevarande paragraf hemställt, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning om och i hvilken utsträckning lokaler i det gamla norra riksbankshuset skulle kunna med minsta möjliga kostnader inredas till förvaringsrum för mindre värdefulla arkivhandlingar samt därefter vidtaga de åtgärder, som af omständigheterna kunde anses påkallade.

Herr Clason: Jag kan icke underlåta att be att få beledsaga denna punkt med några ord.

Det gäller, såsom herrarna behagade finna, en undersökning om möjligheten att i norra riksbankshuset inrätta förvaringsrum för arkivalier. Riksarkivarien har ock för sin del ansett en sådan undersökning lämplig, men därvid uttalat några önskemål, som borde tillgodoses för att huset i fråga skall kunna användas för ändamålet. Nu synes emellertid statsutskottet utgå från den uppfattningen, att åtskilliga af de af riksarkivarien ifrågasatta åtgärderna skulle kunna uteslutas eller förenklas. Det är mot detta utskottets uttalande, som jag icke annat än kan sätta ett mycket stort frågetecken. Det förefaller nämligen, som om bland de arkivalier, som det här gäller, i ganska stor utsträckning skulle finnas så kallade länsräkenskaper och åtskilligt annat, som ofta kommer till användning, och under sådana förhållanden går det gifvetvis icke an att

göra dem alltför otillgängliga. Vidare äro en del af de ifrågasatta åtgärderna afsedda att säkerställa lokalen och arkivalierna mot eldfara och fukt, och det är klart att på sådant får man icke pruta, såvidt man icke vill utsätta sig för att få handlingarna förstörda. Jag vill erinra därom, att helt nyligen har inom vårt arkivväsen ifrågakommit, att man måst betala ganska betydande kostnader för att reparera handlingar, som genom tidigare vanvård och olämpliga lokaler hållit på att förstöras. Man kan naturligtvis icke utsätta sig för att något sådant upprepas.

Det är ock så, och det vill jag för det andra betona, att sådana räkenskaper som de ifrågavarande kunna ganska ofta gömma mycket stora, icke blott historiska, utan äfven direkt ekonomiska värden. De behöfva icke precis vara af den karaktär att ofta behöfva användas i den löpande förvaltningen, men det kan i alla fall vara så, att bäst som det är, det sticker fram en fråga, för hvilken man nödvändigt måste använda dem; och är det då så, att dessa handlingar icke finnas väl förvarade och lätt tillgängliga, sättas stora värden på spel. Jag skulle kunna gifva åtskilliga exempel på detta. Jag erinrar mig exempelvis ett par million-processer — processer om äganderätt, däri staten var intresserad och där det gällde millioner — med hvilka jag som arkivtjänsteman fick någon anledning sysselsätta mig, och jag kom efter någon tid till det resultat, att just de handlingar, som för frågan voro af allra största intresse i båda fallen, hade dels på grund af bristfällig förvaringsplats och dels på grund af bristande kännedom hos vederbörande icke kommit till användning under målens egentliga handläggning. Det finns ock en historia om ett tillfälle för icke så synnerligen länge sedan, då staten af ungefär liknande anledning kom att, därför att handlingarna icke voro klara, för en betydande summa inlösa en tomt, som efter allt att döma var statens egen. Det ligger naturligtvis mycket stor vikt på att handlingar, som kunna gömma sådana värden, förvaras väl och förvaras så, att de äro lätt tillgängliga och så att vederbörande kunna hafva reda på hvad som finnes i dem. Men det kan man icke begära, om de läggas i mer eller mindre otillgängliga lokaler.

Slutligen finnes det också en annan omständighet, som jag anser mig här böra påpeka. Det norra riksbankshusets värde måste otvifvelaktigt, om man ser det från tomtvärdesynpunkt, från merkantil synpunkt, såvidt jag förstår, vara synnerligen högt. Det är en synnerligen värdefull tomt, det kan icke nekas. Det förefaller mig då något opraktiskt att tänka sig, att denna, för öfrigt mycket eldfarliga plats skulle användas till förvaringsplats för arkivalier, allra helst om det först skall kunna ske efter det på densamma nedlagts åtskilliga kostnader. Man kommer i alla fall icke ifrån att förr eller senare och sannolikt ganska snart nödgas taga upp frågan om nybyggnad för arkivändamål i hufvudstaden, men för en sådan kan man nog välja en mycket lämpligare och säkerligen också billigare

Ang. användande af gamla riksbankshuset för arkivändamål.
(Forts.)

Ang. användande af gamla riksbankhuset för arkiv-ändamål.
(Forts.)

tomt än den ifrågasatta. Man sluppe dessutom detta onpphörliga plåstrande och lappande på olämpliga byggnader utan att dock få något godt till slut. Det är ock en erfarenhet man haft inom vårt arkivväsen, att man på sådant plåstrande och lappande nödgats lägga ned ganska betydande summor, af hvilka man egentligen icke haft någon reell behållning.

Nu vet jag naturligtvis, att åtskilliga ställa sig tveksamma inför dessa kostnader för våra gamla handlingars förvaring, och naturligtvis gäller det att göra det så billigt och sparsamt som möjligt. Men jag har ju påpekat, att det delvis just är ur ekonomisk synpunkt jag måste sätta ett frågetecken för detta plåstrande och lappande på olämpliga lokaler. Men jag vill också erinra om att här bakom ligga ganska stora ideela värden. En följande punkt i föreliggande utlåtande talar om gallring af arkivhandlingar och mot en sådan gallring har jag intet att invända, om den ej går till öfverdrift, men det blir i alla fall kvar åtskilligt. I jämförelse med åtskilligt annat vi kosta på, tror jag att vi kunna få en betryggande arkivvård för ganska godt pris. Om vi skulle gå igenom hvad svenska staten under t. ex. det senaste decenniet betalat ut för forskningar vid nordpolen och sydpolen och Spetsbergen och på åtskilliga andra håll, skulle vi komma till mycket betydande belopp, som kanske gå på millioner. När det gäller dessa arkivalier, som nu börja blifva husvilla, men som äro oersättliga, är det icke fråga om främmande världsdelar eller sådana trakter, där aldrig någon fot trampat, utan det är fråga om att klargöra våra egna förfäders vägar, så som de gått i sin dagliga gärning, i sitt arbete, då de byggt upp det nuvarande samhället. Det är visserligen sant, att det är svårt att klargöra dem, det kräfver mycken och besvärlig forskning, men det är då ännu ett skäl att icke göra detta arbete alltför svårt genom att göra lokalerna och handlingarna mer eller mindre otillgängliga. Och jag menar, att det är ett verkligt samhällsintresse att få dessa undersökningar verkställda, denna vår inre historia skrifven. Jag tror, att det vore hälsosamt just för vår tid att få den mera belyst än hittills skett, ty det skulle visa oss ett folk, som under umbäranden, om hvilka vi icke hafva någon aning, i alla fall lagt den fasta grund, på hvilken vårt samhälle står. Äfven med hänsyn till den klagan, som i nutiden hörs öfver att nutida förhållanden skulle vara så mycket sämre än tidigare, vore det nyttigt att få en sådan forskning verkställd. Men den kan icke göras utan tillgång till dessa äldre handlingar, och med hänsyn därtill menar jag, att, äfven om det kostar något, det är af stor vikt, att man skaffar dessa minnesmärken om våra fäders lif tillräckligt både skydd och vård.

Jag har naturligtvis intet yrkande att göra, men jag har velat framhålla dessa synpunkter.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i förevarande § hemställt.

§ 7.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Vid granskning af räkenskaperna rörande de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor hade revisorerna, enligt hvad i revisionsberättelsen meddelats, fäst sin uppmärksamhet vid, att de utgifter, som bestredes ur dessa kassor, utginge med mycket olika belopp äfven vid läroverk af samma slag och med ungefär lika storlek och lärjungeantal.

Ang. ljus- och vedkassornas utgifter vid olika läroverk.

Då rättelse i detta förhållande torde kunna förväntas komma att för framtiden vinnas, hade utskottet i föreliggande § endast ansett sig böra för Riksdagen omförmåla hvad i ärendet förekommit.

Herr Bellinder: Herr talman, mina herrar! Då statsutskottet i § 8 af sitt här föreliggande utlåtande upptagit revisorernas anmärkningar i afseende å användningen af de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor och jag tjänstgjort såsom statsrevisor å den afdelning, från hvilken denna anmärkning utgått, anhåller jag att få rätta ett par felaktiga uttryck, som från början inkommit i revisorernas berättelse, utan att sedermera hafva blifvit observerade och rättade.

Sedan det i början af första stycket utaf ifrågavarande paragraf anmärkts, att revisorerna fäst sin uppmärksamhet vid, att de utgifter, som bestridas ur dessa kassor, utgå med mycket olika belopp äfven vid läroverk af samma slag och af ungefär lika storlek och lärjungeantal, heter det: »Sälunda hade under år 1908 utgifterna från ljus- och vedkassan vid Jakobs realskola i Stockholm med 264 lärjungar blott uppgått till 5,732 kronor 98 öre men vid Katarina realskola därsammastädes med 292—308 lärjungar till 12,099 kronor 71 öre.» Här har en förväxling ägt rum, så att i stället för Kungsholms realskola kommit att stå Katarina realskola. Detta framgår också af de siffror, som relaterats, och därför har äfven öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk infordrat utlåtande i denna punkt icke af rektor för Katarina realskola utan af rektor för Kungsholms realskola.

I tredje stycket, samma sida, nämnes att: »Då inkomsterna i ljus- och vedkassan hufvudsakligen bestå af terminsavgifter, som pålades alla skolans lärjungar till lika belopp, vore det särskildt för de obemedlades skull af stor vikt, att kassans utgifter ej finge svälla ut alltför mycket. I detta afseende förekomme emellertid, att lärjungarna vid ett läroverk betungades med ända till 37 kronor för läsår i afgift till ljus- och vedkassan, under det att de vid ett annat ej betalade mer än 10 kronor.»

*Ang. ljus- och
vedkassornas
utgifter vid
olika läroverk.
(Forts.)*

Här har genom felskrifning kommit att stå 37 i stället för 30 kronor. Men i alla fall är verkligen jämförelsetalet sådant, att det visar en stor ojämnhet i dessa afgifter, ty äfven om den riktiga siffran, 30, sättes in, blir det tre gånger så stora afgifter för lärjungarna vid ett läroverk som för lärjungarna vid ett annat.

Öfverstyrelsen liksom några af rektorerna vid Stockholms läroverk hafva i afgifvet utlåtande lämnat rätt nöjaktig förklaring öfver de stora utgifter, som särskildt vid vissa Stockholmsläroverk ifrågakommit beträffande ljus- och vedkassan. Icke förty kvarstår det önskemålet, att man bör sträfva efter att utgifterna från denna kassa icke svälla ut alltför mycket. Detta är så mycket mer af nöden, som alla lärjungar, såväl de allra minst bemedlade som de mera bemedlade, betala lika till denna kassa. Utskottet har också instämt med revisorerna i denna önskan. Utskottet har emellertid också med anledning af de upplysningar, som i afgifna utlåtanden lämnats af öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk och af ett par utaf rektorerna, fäst sig vid, att man förklarar, att utgifterna från ljus- och vedkassan blifvit så stora, därför att af densamma bestridts äfven utgifter, som egentligen skulle hafva utgått ur biblioteks- och materialkassan. Detta har visserligen skett med Kungl. Maj:ts tillåtelse, men principen måste förefalla betänklig. För min del kan jag därför icke annat än i likhet med statsutskottet finna det högst önskvärdt, att för framtiden de utgifter, som skola bestridas af biblioteks- och materialkassan, icke får belasta ljus- och vedkassan, och detta af det skäl, att afgifterna till förstnämnda kassa äro fixa och endast uttagas af lärjungar, som icke äro medellösa, under det att däremot afgifterna till ljus- och vedkassan utgå af samtliga lärjungar med det belopp, som må visa sig erforderligt till bestridande af nödvändiga utgifter.

Herr vice talman, jag har intet yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande § till handlingarna.

§ 9.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Ang. bestridandet och redovisningen af kommittékostnader.

Enligt hvad revisorerna meddelat, förefores beträffande bestridandet af och redovisningen öfver kostnaderna för de af Kungl. Maj:t tillsatta kommittéer och liknande beredningar för närvarande på olika sätt.

I likhet med revisorerna hade utskottet ansett det högeligen önskvärdt, att bestridandet af kommittékostnaderna skedde på sådant sätt, att ej mindre öfverskådlighet öfver en viss kommittés totala

kostnadsbelopp kunde utan svårighet erhållas än äfven granskningen af redovisningsräkningarna i största möjliga grad underlättas; och hade det syntts utskottet, att Riksdagen borde hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärders vidtagande i sådant syfte. På grund häraf hade utskottet hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t utfärda föreskrifter angående utbetalningen och redovisningen af kommittékostnader i syfte att den största möjliga öfverskådlighet öfver de med hvarje särskild kommitté eller liknande beredning förenade kostnader måtte kunna vinnas och granskningen af redovisningsräkningarna för samma kostnader underlättas.

Ang. bestridandet och redovisningen af kommittékostnader.
(Forts.)

Herr Ros: Det under det sista decenniet så allmänt begagnade kommittéväsendet har ådragit sig statsrevisorernas uppmärksamhet, och detta torde så mycket mindre förvåna kammaren, som kostnaderna under åren 1904—1908 uppgå till det afsevärda beloppet af 2,695,000 kronor i rundt tal. Äfven om det skulle vara lockande, skall jag icke tillåta mig att uttala något slags tvifvelsmål eller klander öfver det arbetssätt, som begagnats i många af kommittéerna, då kostnaderna blifvit så stora; jag har endast velat få denna siffra antecknad i kammarens protokoll.

Däremot har jag begärt ordet, därför att den reservation, som har afgifvits af mig och två kamrater på den afdelning inom statsrevisionen, som behandlat just kommittékostnaderna, icke med ett ord är i statsutskottets utlåtande omnämnd, och detta oaktadt såväl statskontoret som kammarrätten i sitt utlåtande den 15 januari 1910 visat just reservanterna den äran att gifva deras yrkande åtminstone i den senare delen obetingadt erkännande, hvilket däremot icke varit fallet i fråga om majoritetens förslag, som statskontoret och kammarrätten i någon mån förklarar kanske icke kunna tillämpas i praktiken. På samma gång vi instämde i majoritetens förslag, ville vi hafva ett tillägg, hvarigenom vi önskade antyda en af de vägar, på hvilken man skulle kunna gå för att åstadkomma något slags snabbhet i redovisningen äfvensom bidra till större likformighet. Detta vårt tillägg lyder sålunda: »Revisorerna föreställa sig nämligen, att ej allenast expensutgifterna utan äfven utgifter till arfvoden och resekostnader böra, efter det reseräkningarne blifvit granskade i statskontoret, likvideras af ordföranden eller sekreteraren med i statskontoret lyftade medel.

Redovisning för hvad sålunda utbetalts synes böra för kalenderår afgifvas till kammarrätten inom februari månads utgång på följande år.»

Vi ansågo oss hafva särskilda skäl för detta sista yrkande, därför att år 1908 voro för åren 1904, 1905, 1906 och 1907 oredovisade så afsevärda belopp som 188,720 kronor. Vi ansågo därför, att revisionens majoritet borde hafva antydt detta förslag, men icke inskränkt sig till att blott påyrka behovet af större likformighet

och öfverskådligheit. Likformighet och öfverskådligheit — det ber också jag att få skarpt betona — äro alldeles nödvändiga, såvidt något slags granskning af kommittéernas ekonomi och omkostnader skall kunna åstadkommas; ty som det nu är, är det komplett omöjligt.

Herr talman, jag har emellertid intet annat yrkande att göra än endast om bifall till statsutskottets förevarande hemställan.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i nu föredragna § hemställt.

§ 11.

*Ang. vissa
ämbetsverks
och myndig-
heters m. fl.
skyldighet
att afgifva
berättelser och
räkenskaps-
sammandrag.*

Revisorerna hade vidare meddelat, hurusom i anledning af Riksdagens i skrifvelse den 11 maj 1884 gjorda framställning Kungl. Maj:t enligt kungörelse den 23 maj 1884 förordnat, att ej allenast statskontoret och alla öfriga centrala förvaltande verk utan äfven de allmänna inrättningar, hvilka åtnjöte statsanslag och hvilkas räkenskaper öfverlämnades till granskning af Riksdagens revisorer, skulle årligen senast före juli månads utgång till finansdepartementet insända till Konungen ställda berättelser om den dem tillhörande förvaltning eller om utöfvad verksamhet den tid, för hvilken avslutade räkenskaper borde vid den närmast förestående revisionen företes, samt vid dessa berättelser foga räkenskapsammandrag, affattade i samma form, som i berättelsen angående näst föregående statsrevision begagnats.

Denna föreskrift hade, hvad revisionsåret beträffade, icke iakttagits af åtskilliga verk och inrättningar, hvilka antingen underlåtit att insända räkenskapsammandrag eller insänt räkenskapsammandrag, som icke varit affattade i föreskrifven form.

Med anledning af hvad revisorerna sålunda och i öfrigt anfört, hade utskottet i föreliggande § hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, hvilka åtgärder kunde vara erforderliga för att samtliga verk och inrättningar, som åtnjöte statsanslag och hvilkas räkenskaper öfverlämnades till granskning af Riksdagens revisorer, måtte före den 15 september hvarje år afgifva sådana berättelser och räkenskapsammandrag, som omförmälas i kungl. kungörelsen den 23 maj 1884, samt därefter meddela de föreskrifter, som af omständigheterna påkallades.

Friherre Åkerhielm: Denna paragraf rör visserligen en ganska liten fråga, men jag ber i alla fall att här få yttra några ord. Statsrevisorerna hafva anmärkt, att åtskilliga ämbetsverk uraktlåtit att fullgöra sin skyldighet att enligt kungörelsen den 23 maj 1884 insända berättelser och räkenskapsammandrag. Den kungörelse af 1884, som statsrevisorerna åberopat, innehåller, att icke allenast statskontoret och alla öfriga centrala förvaltande verk utan äfven de

allmänna inrättningar, hvilka åtnjuta statsanslag och hvilkas räkenskaper öfverlämnas till granskning af Riksdagens revisorer, skola årligen afgifva berättelse och räkenskapssammandrag. Bland de ämbetsverk, som enligt statsrevisorernas uppfattning underlåtit att fullgöra den nämnda skyldigheten, uppräknas bland andra äfven de högre domstolarna, kammarrätten och kammarkollegium. Det förhåller sig emellertid så, att när det står »alla öfriga centrala förvaltande verk», detta uttryck icke uppfattats på annat sätt, än att med förvaltande verk menas sådana verk, som hafva förvaltning af statsegendom, förvaltning i egentlig mening, men icke sådana verk, hvilkas förvaltning inskränker sig till att lyfta statsanslaget för verket och de expensmedel, hvaraf verket kan vara i behof, samt att disponera dessa medel. Naturligtvis kunna icke heller dessa verk räknas till sådana »allmänna inrättningar, hvilka åtnjuta statsanslag». Förhölle det sig däremot verkligen så, att man med denna kungörelse afsåge *alla* verk, skulle naturligtvis uttrycket »förvaltande» icke hafva valts, utan då skulle det hafva varit fullkomligt tillräckligt att i stället skrifva: alla öfriga centrala verk.

Nu har statsutskottet ju förklarat sig icke ämna ingå i pröfning af denna fråga, utan har i stället framhållit, att när Riksdagen år 1884 skref till Kungl. Maj:t och begärde en författning i det syfte, som 1884 års kungörelse innefattar, så hade det *afsetts* att därmed träffa alla centrala verk, och hade således kungörelsen fått en snäfvare affattning, än hvad Riksdagen hade åsyftat. Därom skall jag nu icke disputeras; det är mycket möjligt, att så förhåller sig. Men det förefaller mig då underligt, att när 1884 års statsrevisorer afgafvo sin berättelse, de icke anmärkte, att de af mig omnämnda ämbetsverken underlåtit att fullgöra den skyldighet, som ålåge dem enligt 1884 års kungörelse. Hvem skulle vara närmare till att bedöma detta än dessa revisorer, då frågan så nyligen varit föremål för revisorernas och Riksdagens pröfning — att bedöma, huruvida det verkligen var försummelse eller icke af vederbörande verk!

Dessa verk hafva hvarken år 1884 eller efterföljande år ansett sig pliktiga att afgifva dylik berättelse och räkenskapssammandrag. Nu har statsutskottet emellertid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, »hvilka åtgärder må vara erforderliga, för att samtliga verk och inrättningar, som åtnjuta statsanslag och hvilkas räkenskaper öfverlämnas till granskning af Riksdagens revisorer, må afgifva sådana berättelser och räkenskapssammandrag, som omförmlas i kungörelsen den 23 maj 1884, samt därefter meddela de föreskrifter, som af omständigheterna påkallas». Då frågan således öfverlämnas till Kungl. Maj:ts pröfning, har jag ingen invändning att göra mot statsutskottets hemställan. Jag kan likväl icke underlåta att framhålla, att det förefaller mig visserligen icke alls vara ur vägen, att äfven de verk, som endast förvalta sitt aflöningsanslag och sina expensmedel, till statsrevisorerna afgifva

Ang. vissa ämbetsverks och myndigheters m. fl. skyldighet att afgifva berättelser och räkenskapssammandrag.
(Forts.)

*Ang. vissa
ämbetsverks
och myndig-
heters m. fl.
skyldighet
att afgifva
berättelser och
räkenskaps-
sammandrag.
(Forts.)*

räkenskapssammandrag, men att det däremot förefaller mig bra olämpligt, om de tillika skulle afgifva berättelse öfver sin förvaltning. Hvad skulle denna berättelse innehålla? Skulle den innehålla, att vederbörande verk betalt sina aflöningsmedel till vederbörande? Eller att verket köpt så och så mycket ved och använt så och så mycket penningar till skrifmaterial och dylikt? Allt detta skall naturligtvis framgå af räkenskapssammandraget, och i vår tid, då man ständigt talar om att inskränka skrifvandet, förefaller det mig bra underligt att ifrågasätta, att öfver sådana obetydliga saker skall afgifvas skriftlig berättelse.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Friherre Beck-Friis, Johan: I anledning af friherre Åkerhielms yttrande ber jag endast få nämna, hvad som varit anledningen till, att statsrevisorerna ånyo tagit upp denna så många gånger förut dryftade fråga. Hur den frågan behandlats, framgår nästan bäst, om man läser 1884 års Riksdags skrifvelse i saken. Däri anhålles, »det Kungl. Maj:t täcktes meddela föreskrifter, hvarigenom alla verk och inrättningar, hvilka åtnjuta statsanslag, och hvilkas räkenskaper öfverlämnas till granskning af Riksdagens revisorer, må åläggas att, på sätt och i den ordning kungl. cirkulärbrefven den 14 augusti 1841, den 13 maj 1859 och den 16 juni 1875 bestämma, insända för statsrevisionen afsedda berättelser och räkenskapssammandrag». Således se vi, att denna fråga varit på tal sedan gamla tider tillbaka. Hvad, som har gifvit anledningen till sådana framställningar från statsrevisorerna, och som naturligtvis äfven nu varit orsaken därtill, framgår mycket tydligt af 1874 års Riksdags revisorers berättelse. Där säges det följande: »Större delen af berättelsen öfver verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning, utgöres af kortfattade, i tabellform uppställda redogörelser för allmänna verks och inrättnings inkomster och utgifter under revisionsåret samt deras ställning vid början och vid slutet af samma år. Med sammanfattningen och utskrifningen af dessa redogörelser sysselsattes under revisionstiden en stor del af statsrevisionens kanslipersonal, och påtagligt är, att en betydlig minskning i denna personals arbete skulle åvägabringas, om vederbörande verk och inrättningar erhöles föreskrift att vid sina för statsrevisionen afgifvande berättelser foga räkenskapsutdrag i den form, som för revisionsberättelserna antagits. För revisorernas kansli återstode då endast att kontrollera, det dessa utdrag vore med räkenskaperna öfverensstämmande.

Det är sålunda uteslutande för att så mycket som möjligt underlätta statsrevisionens arbete, som dessa räkenskapssammandrag erfordras. I den berättelse, som aflämnas till Riksdagen, synes det ju, huru många sammandrag öfver räkenskaper, som förekomma. Äfven för de verk, som icke hafva någon egentlig penningförvalt-

ning men som hafva understöd af statsmedel, redogöres det i revisionsberättelsen, hvad de haft i inkomster och utgifter. Det är ju alldeles klart, att för sådana verk, som endast hafva, om jag så får säga, bestämda utbetalningar att göra, kan det ju icke gärna ifrågakomma att aflämna någon berättelse öfver förvaltningen, utan deras åliggande härvidlag kommer naturligtvis att inskränkas endast till att afgifva räkenskapsammandrag. Att det emellertid för statsrevisorerna skulle vara till stor nytta att få sådana sammandrag färdiga från dessa myndigheter är alldeles klart. Och då vår uppfattning varit den, att det cirkulär, som utgafs af Kungl. Maj:t i anledning af 1884 års Riksdags skrifvelse i ämnet, blifvit betydligt snäfvare, än hvad Riksdagen afsåg, så hafva vi önskat att påminna, att det vore behöfligt, att cirkulärets tillämplighet utsträcktes. Det är naturligt, att i samma mån, som statsbudgeten stiger, ökas också statsrevisionens arbete, och det är på denna grund, som statsrevisorerna förra året ansett sig böra hemställa att få dessa räkenskapsammandrag, som i någon mån kunna underlätta deras arbete.

*Ang. visen
ämbetsverks
och myndig-
heters m. fl.
skyldighet
att afgifva
berättelser och
räkenskaps-
sammandrag.
(Forts.)*

Herr Wijkander: Såsom nyss af den förste talaren angafs, har ju statsutskottet icke närmare ingått i pröfning, hvilka af dessa uppräknade institutioner icke insänt föreskrifna berättelser och räkenskapsammandrag, ehuru de därtill varit skyldiga, utan endast konstaterat, dels att kungl. kungörelsen i ämnet icke nyttjat samma ordalag, som Riksdagen i sitt gjorda uttalande använt, dels att det är påtagligt, att därmed snäfvare gränser blifvit uppdragna, än Riksdagen afsett, och dels att det äfven är påtagligt, att åtskilliga af de institutioner, som här uppräknas, verkligen varit pliktiga att komma in med sådana berättelser, men försummat det. Emellertid anse sig en del sådana fria från denna skyldighet, under det att statsutskottet anser dem böra inkomma med berättelser.

Här är icke fråga om, att de skola belastas med några längre skrifverier. Det är klart, att om ett verk skall insända ett lämpligt affattadt räkenskapsammandrag, ett sådant, som revisorerna önska, är det mindre arbete att lägga ned på det, än om tjänstemännen i statsrevisionen skola göra ett sådant sammandrag. Och jag skulle kunna nämna rent af löjligen misstag, som uppkommit, då räkenskapsammandrag upprättade icke af verken själfva utan af statsrevisionens tjänstemän. Dessa kunna icke uppfatta posterna i räkenskapen på samma sätt som redogöraren, och det blir då misstag i sak, icke blott i form, hvilket kan vålla ledsamheter på olika sätt. Jag anser därför, att det är så långt ifrån, att statsutskottet genom sitt yrkande skulle vilja mana till större skrifverier, att statsutskottet afsett att underlätta arbetet, därigenom att räkenskapsammandrag skola insändas omedelbart från verken och inrättningarna och då vara uppställda i den form, som statsrevisorerna önska och vilja ha.

*Ang. vissa
ämbetsverks
och myndig-
heters m. fl.
skyldighet
att afgifva
berättelser och
räkenskaps-
sammandrag.
(Forts.)*

Däremot erkänner jag villigt, att den förste talaren hade ganska rätt däri, att man utan olägenhet kan inskränka dessa berättelsers omfång och att det kan vara olika meningar om gränserna härvid. Men det är för statsutskottet alldeles påtagligt, att t. ex. hofrätterna icke skola komma in med berättelser om det juridiska arbetet. Det finns antydning i betänkandet, att det är endast det, som rör det rent ekonomiska, som bör inflyta i berättelsen. Jag tror, att statsutskottet sett saken så praktiskt och enkelt som möjligt, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Åkerhielm: Jag skall be att få fästa uppmärksamheten på, att jag icke gjort någon invändning mot att vederbörande verk skulle aflämna räkenskapsammandrag eller redogörelser för sina expenser, men hvad jag ansett vara olämpligt är, att de därutöver skulle afgifva någon särskild berättelse. Och jag vill hoppas, att när Kungl. Maj:t pröfvar denna fråga, Kungl. Maj:t också tager under öfvervägande, om sådant kan vara lämpligt.

Det framgick af den siste talarens yttrande, att han i allt fall ansåg, att ett verk alltid skulle afgifva en berättelse, fastän den kunde göras mycket litet omfattande och blott repetera räkenskapsammandragets uppgifter, men min uppfattning är den, att få statsrevisorerna ett räkenskapsammandrag, så ha de allt, hvad de behöfva. Att därutöver begära att verken skola afgifva särskilda berättelser, det leder blott till onödigt skrifveri och är öfverflödigt.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kam-maren hvad utskottet i förevarande paragraf hemställt.

§ 12.

*Ang. vissa
anordningar
vid Karlsborgs
fästning.*

I denna paragraf hade utskottet anført: Hvad i öfrigt blifvit af revisorerna anmaldt och erinradt hade utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandlingen af de utgiftsanslag, revisorernas framställning berört, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara af vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vikt, att, oakadt förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena föränledas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; hvilket utskottet för Riksdagen anmält.

Friherre Beck-Friis, Johan: I denna paragraf sammanfattas alla de anmärkningar och uttalanden, som statsrevisionen framställt, men som statsutskottet af olika skäl icke funnit sig böra föreslå till någon Riksdagens åtgärd. Ehuru jag icke nu ämnar framställa något särskildt yrkande, anhåller jag att få yttra några ord med

anledning af den i revisionsberättelsen i § 4 andra stycket under fjärde hufvudtiteln gjorda framställningen och särskildt angående arméförvaltningens häröfver afgifna utlåtande.

Jag skall be att få förutskicka, hvad som föranledde den framställning, som statsrevisionen här gjort. Inom Karlsborgs fästning äro uppbyggda mycket stora och praktiga magasinbyggnader. I dessa magasinbyggnader förvaras naturligtvis betydliga militära förråd och bland dem äfven en hel del s. k. reservportioner. Att dessa icke kunna få ligga någon längre tid är ju solklart, utan hvarje år utdelas, efter hvad jag tror, vid repetitionsöfningar, manövrer eller andra sådana tillfällen både från detta förråd och för öfrigt från andra förråd mycket stora kvantiteter till de olika arméfördelningarna, och sedan dessa förråd äro mer eller mindre tömda, fyllas de med nya varor. Då fäste vi oss vid att oaktadt den stora omsättning, som sker vid dessa förråd, äro icke till magasinerna några järnvägsspår framdragna, ehuru sådana finnas alldeles utanför fästningsområdet. Vår åsikt, tror jag, delas af de flesta, nämligen att det skulle vara en ofantligt stor lättnad i praktiskt afseende och äfven ekonomiskt klokt, om man gjorde det. Nu ha emellertid statsrevisorerna den vanan, och det är en god vana, att de ogärna föreslå sådana åtgärder, som kunna komma att föranleda framställningar om ökade anslag, men i detta fall anse vi, att framställningen om järnvägsspårs anläggande icke skulle behöfva föranleda några särskilda extra kostnader. Ty med så pass mycket militär, som finnes vid Karlsborg — bland annat är Göta ingenjörkår där förlagd — ansåg man, att hufvudsakligen genom militärens arbete detta järnvägsspår skulle kunna anläggas. Och revisorerna skrefvo därför, att »revisorerna anse, att till transporterernas underlättande ett sådant framdragande af järnvägsspåret vore synnerligen ändamålsenligt, och hålla jämväl före, att till anläggningskostnadens nedbringande militär arbetskraft i största möjliga utsträckning bör komma till användning». Denna revisorernas skrifvelse remitterades till arméförvaltningen, och arméförvaltningen svarade därpå, att det nog kunde ha sina fördelar, om järnvägsspåret komme till stånd, men arméförvaltningen tyckte icke, att det var absolut nödvändigt, och särskildt skulle icke fördelarna motsvara kostnaderna, »helst militär arbetskraft, såsom revisorerna förutsatt, icke skulle kunna i afsevärd mån anlitas». Det är mot detta arméförvaltningens yttrande, som jag vill särskildt vända mig.

Jag sade nyss, att vid Karlsborg är garnisonerad Göta ingenjörkår. Denna ingenjörkår skall utbildas till att anlägga vägar, spränga och reparera järnvägar, och den skall för öfrigt sysselsätta sig just med många planerings- och jordarbeten. Under sådant förhållande kunde man tycka, att denna ingenjörkår skulle vara väl skickad att utföra detta lilla arbete, som för den rent af skulle vara en öfning. Men då kan det svaras: »ja, det skulle vi nog kunna, men vi hafva icke tillräckligt med folk, som kan arbeta så, som här erfor-

*Ang. vissa
anordningar
vid Karlsborgs
fästning.
(Forts.)*

*Ang. vissa
anordningar
vid Karlsborgs
fästning.
(Forts.)*

dras». Förhållandet är det, att för den ifrågasatta spåranläggningen måste man genomgräva själfva den stora fästningsvallen, hvilket naturligtvis är ett högst betydligt schaktningsarbete. Jag har då hört mig för, huru många icke-vapenföra värnpliktige årligen inskrifvas, och det är öfver 3,000. Vidare finnas årligen omkring 1,000 värnpliktige, som inskrifvas såsom vapenföra, men som under öfningsgarnas gång öfverföras till icke-vapenföra. Sålunda tror jag icke, att jag öfverdrifver, om jag säger, att hvarje år inkallas till värnpliktsöfningarna 4,500 icke-vapenföra män.

Det finns en instruktion, som säger, hvad dessa icke-vapenföra skola göra. De skola utbildas till åtskilliga speciella uppdrag, till skrivvare, till sjukvårdare, till befälskockar och till hästskötare samt de, som äro därtill särskildt utbildade, till läkare och veterinärer, men sedan skola de också uttagas till militärbeteten, och det är gifvet, att det blir ett stort antal, som användes härför. När den öfriga delen af truppen, som gör verklig militärtjänst, ligger inne, användes de icke-vapenföra till diverse handräkningsgöromål såsom att ordna skjutbanor, tjänstgöra såsom markörer och göra allt sådant arbete, som är möjligt, på det att de vapenföra skola få användas till den militära tjänsten.

Nu är förhållandet, att de icke-vapenföra ligga inkallade 240 dagar i sträck, under det att de vapenföras värnpliktstjänst är fördelad på flera år, och deras tjänstgöring under första året omfattar endast 180 dagar. Det blir sålunda 60 dagar, som de icke-vapenföra första året ligga inne längre än de vapenföra. Denna tid brukar då användas dels något före mötenas början för att ställa i ordning på mötesplatserna, dels några dagar efter mötenas slut för att ordna med att piska och lägga in kläder i förråden, men en rätt lång tid blir det, 40 å 50 dagar, som dessa icke-vapenföra hållas vid mötesplatserna, då det, om jag så får säga, får anställas särskilda öfningar till att sysselsätta dem. Det är detta, jag velat hafva fram, att om det ligger vid t. ex. Västgötaregementena ett antal icke-vapenföra värnpliktige, och vidare vid Östgötaregementena ett visst antal icke-vapenföra värnpliktige, skulle, synes det mig, utan någon afsevärd kostnad åtminstone en del af dessa icke-vapenföra värnpliktige kunna under sagda 40 å 50 dagar föras till Karlsborg för att under befäl af därvarande ingenjörkårs officerare och under ledning af underofficerarne och underbefälet af manskapsklassen utföra ett sådant arbete, som statsrevisorerna satt i fråga. Jag tror, att om det verkligen vore en god samverkan de militära myndigheterna emellan och det funnes god vilja att utnyttja de arbetskrafter, som stå till buds, så skulle icke blott detta utan kanske många andra för vårt försvar nyttiga arbeten kunna utföras.

Jag har intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande paragraf till handlingarna.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 11 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 27, i anledning af väckt motion om förbud mot öppenhållande på söckendag af badinrättning och rakstugor samt herr- och damfrisérsalong utöfver viss tid.

Om begränsning af arbetstiden för vissa yrken.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 152, hade herrar *Carl Lindhagen*, *Bernh. Eriksson*, och *Hj. Rissén* hemställt: att Riksdagen ville *antingen* för sin del antaga en lag om att hvad i lagen den 5 juni 1909 stadgas om förbud mot handels idkande på söckendag utöfver viss tid, skulle ock gälla för öppenhållande af badinrättning och rakstuga samt herr- och damfrisérsalong *eller ock* i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning och lagförslag i ämnet.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Lindblad: Det är ingen stor fråga, som här är på tal. Den är väckt af några socialister i Andra kammaren, men jag tror icke, att det vore någon fara å färde, om man skulle bifalla den, ty vi hafva ibland reservanterna en landshöfding och två borgmästare, så att i den vägen borde man icke hafva några betänkligheter. Det är en humanitär grundsats, som det gäller, och det är från den synpunkten, som jag skall be om ett ögonblicks eftertanke, om icke också denna kammare skulle kunna gå med på saken, ty min lifliga öfvertygelse är, att man icke här behöfver förebära några omöjligheter.

Det har ju visat sig, att konkurrensen mellan affärer icke medgifver, att den ena stänger, när den andre icke vill stänga, och när Riksdagen nu en gång inlåtit sig på reglering af arbetstiden för att gifva butiksbiträdena m. fl. längre frihet, så tror jag, att konsekvensen blir, att man måste tänka på äfven andra därmed jämförliga områden.

Nu förstår jag väl, att när ingen enda af reservanterna tillhör denna kammare, man emot en enhällig lagutskottshalfva från denna kammare icke gärna kan få igenom ett yrkande. Men jag vill hänvända mig till lagutskottets ärade ordförande med en förfrågan, om icke vid en kommande riksdag — ty vi kunna vara förvissade om, att denna motion kommer tillbaka — frågan skulle kunna visa sig utgöra en af de frågor, som, om de falla, falla framåt, och om man icke med litet bättre vilja skulle kunna låta Kungl. Maj:t taga frågan om hand.

Jag skall emellertid, då vi nu behandla denna sak, erinra om, att ifrån badbolagens sida utdelats en tablå, som visat, huru stor frekvensen är i badhusen här i Stockholm. Då fäste jag mig särskildt vid, att i fråga om tvenne badhus, som ägas af samma bolag.

Om begränsning af arbetstiden för vissa yrken.
(Forts.)

det visar sig, att frekvensen varit mycket liten på förmiddagen. Samtidigt säger bolagets direktör, att detta badbolag är en mycket dålig affär. Jag undrar, om icke den affären skulle bli bättre, om man inskränkte tiden för öppethållande åtminstone i det ena badhuset och började badningen något längre fram på dagen. Då kanske med detsamma affärerna blefve bättre.

Likaså om man ville inskränka badningen på söndagarna för att bereda ökad söndagshvila åt personalen, tror jag, att det vore lämpligt och fullt tillräckligt, därest här i staden det funnes blott ett badhus, öppet under söndagarna. Öfverståthållareämbetet skulle väl i så fall kunna bestämma, hvilket af badhusen som vore lämpligast beläget för ett dylikt öppethållande.

Min tro är den, att man med litet bättre vilja skall kunna gå många önsknningar till mötes. Och detta är nu ett önskemål, som vi fått höra framställas litet hvar, när vi legat under baderskornas behandling: om man åtminstone finge slippa hålla öppet så länge på kvällarne, och om badhuset finge stängas under söndagarna, tänk om man finge upplefva det! Dylika ord har jag ofta hört.

Jag skall här icke göra något yrkande, men jag har velat med dessa ord hålla frågan vid lif.

Herr Trygger: Med anledning af den sista ärade talarens yttrande vill jag nämna, att inom lagutskottet finnes och har äfven vid denna frågas behandling funnits allt möjligt intresse för att gå de humanitära krafven till mötes. Emellertid ledde detta till det resultat, som här föreligger i utskottets betänkande.

Hvad då först badinrättningarna angår, skulle en mängd människor icke kunna erhålla något bad under hela veckan, om de icke hade denna tid mellan klockan 9 och 10 på aftonen att gå och bada på, och det vore väl ganska synd om dem, så mycket mer som de icke kunna räkna på att få sig ett bad under söndagen.

Hvad rakstugorna beträffar, så förstår jag mycket väl, att den ärade talaren själf icke behöfver bry sig så mycket om dem. Vi andra hafva emellertid ett visst intresse af frågan. För öfrigt ber jag få nämna, att faktiskt stängas rakstugorna nu klockan åtta på aftnarna, och följaktligen behöfs det icke någon lagstiftning i det hänseendet.

Hvad sedermera angår damfrisørsalongerna, så tror jag, att det i landsorten skulle kunna bli ganska obehagligt, om butikstängningslagen tillämpades äfven på dessa, ty i många städer finns det bara en damfrisörska, och när man har baler där, får hon hålla sin affär öppen till ganska sent på kvällen. Skulle man nu åligga innehafvarinnan af en sådan damfrisørsalong att stänga enligt nämnda lag, komme kanske hennes egentliga inkomst att gå förlorad.

På grund häraf förmenar jag, att kammaren skulle kunna bifalla utskottets hemställan.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande nr 28, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 7 kap. 1 § strafflagen.

Om ändrad lydelse af 7 kap. 1 § strafflagen.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 86, hade herr *Karl Starbäck* hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 7 kap. 1 paragrafen strafflagen erhåller följande lydelse:

»Hvar som genom att häda Gud eller genom att lasta eller gäcka sakramenten åstadkommer allmän förargelse, straffas med fängelse i högst ett år eller böter.»

Utskottet hade på åberopade skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Ekman*: Jag tager för alldeles gifvet, att denna kammare icke reflekterar på att i minsta mån gå den af motionären gjorda framställningen till mötes, men då frågan samtidigt behandlas i medkammaren och på ett sådant sätt, att det verkligen är upprörande, så kan jag icke underlåta att här uttala en protest emot det sätt, på hvilket heliga ting och religiösa frågor på vissa håll i medkammaren behandlas.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 11 och 12 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 29 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot nattarbete af män m. m.

Om förbud mot nattarbete af män m. m.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 150, hade herr *Carl Lindhagen* hemställt, att Riksdagen ville

1:o anhålla att Kungl. Maj:t, efter allsidig undersökning af nattarbetet inom industriella och angränsande arbetsområden, måtte — eventuellt efter inledda internationella förhandlingar — taga i öfvervägande, i hvad mån och på hvad sätt förbud för nattarbete äfven af män skulle kunna åvägabringas inom dylika arbetsområden, där detsamma ej af tvingande omständigheter nödvändiggjordes samt för Riksdagen framlägga det lagförslag i ämnet, hvartill utredningen kunde gifva anledning; och

Om förbud
mot nattarbete
af män m. m.
(Forts.)

2:o) för sin del besluta, att lagen den 20 november 1909 angående förbud mot kvinnors användande till arbete i vissa industriella företag ej skulle äga tillämplighet på typografyrket eller, om detta ej kunde bifallas, åtminstone ej på de kvinnliga typografer, som nämnda dag eller därförinnan haft anställning i yrket.

Utskottet hade på angifna skäl hemställt,

- 1) att det under 1:o) i herr Lindhagens ifrågavarande motion gjorda yrkande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, samt
- 2) att det under 2:o) i nämnda motion gjorda yrkande icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade anförts

beträffande utskottets hemställan under 1:o):

af herr *Lindqvist*, med hvilken herrar *Ersson*, *Jansson* i Edsbäcken och *Pettersson* i Södertälje i hufvudsak instämt, och som hemställt, att Riksdagen ville anhålla att Kungl. Maj:t. efter allsidig undersökning af nattarbetet inom industriella och angränsande arbetsområden, måtte — eventuellt efter inledda internationella förhandlingar — taga i öfvervägande, i hvad mån och på hvad sätt förbud för nattarbete äfven af män måtte kunna åvägbringas inom dylika arbetsområden, där samma arbete ej af tvingande omständigheter nödvändiggjordes, äfvensom, i den mån utredningen därtill föranledde, för Riksdagen framlägga lagförslag i ämnet; samt

beträffande utskottets hemställan under 2:o):

af herrar *Lindhagen*, *Pettersson* från Södertälje och *Jansson* i Edsbäcken, hvilka hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att lagen den 20 november 1909 angående förbud mot kvinnors användande till arbete i vissa industriella företag ej skulle äga tillämpning på de kvinnliga typografer, som nämnda dag eller därförinnan haft anställning i typografyrket.

Herr Löfgren: Innan kammaren går att afgöra denna fråga, har jag icke velat underlåta att säga, att jag för min del uti båda punkterna af utskottets kläm ansluter mig till de reservationer, som afgifvits.

I punkt 1:o) innebär reservationen icke något annat än en begäran om en allsidig utredning af de förhållanden, under hvilka nattarbetet för män förekommer. Här ber jag få fästa uppmärksamheten på det förhållande, att en dylik begäran om utredning icke innebär ett äskande om att få någon stor och dyrbar apparat till stånd, ty den erforderliga apparaten hafva vi redan i kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. Icke heller ligger häri en

anhållan om, att det skall vidtagas en helt ny utredning, ty det allra mesta af denna utredning är redan undangjort. Jag har gjort mig förvissad om, att det endast är en specialutredning angående nattarbete på öfvertid, som nu ytterligare erfordras, för att man skulle kunna bedöma frågan i hela dess vidd, och jag tycker sålunda icke, att man bör motsätta sig reservanternas hemställan, ty det kan ju hända, att på detta område hafva rådt missförhållanden, som det kan vara lämpligt att man får afhjälpta. Men dessa förhållanden kan man icke utröna annat än genom att verkställa utredning.

Utskottet har heller icke velat underkänna betydelsen och behovet för den enskilde samhällsarbetaren af den nödiga begränsning i arbetstidens längd, som förhållandena betinga. Detta säger utskottet uttryckligen på sidan 10 i utlåtandet. Men utskottet säger vidare: »En dylik begränsning lär dock i allmänhet i tillfredsställande grad vinnas genom en sådan arbetsfördelning och sådana andra åtgärder, att faran för den enskilde i det hänseende, hvarom nu närmast är fråga undanröjes.» Ja, det kan mycket väl hända, att utredningen gifver vid handen, att det enda man har behof af, är vissa generella bestämmelser om arbetsvillkoren i detta hänseende, men då synes det mig, att detta bör till sina allmänna grunder bestämmas uti lag och icke öfverlämnas till parternas öfverenskommelse. För öfrigt tyckes det mig, att ett bifall till motionen i denna punkt blott skulle innebära en konsekvens af den ståndpunkt kammaren redan intagit i fråga om söndagshvilan.

I punkt 2:o har motionären uttryckligen påyrkat, att Riksdagen ville besluta, att lagen af den 29 november 1909 om förbud mot kvinnors användande till nattarbete i vissa industriella företag skulle till sitt tillämplighetsområde begränsas så, att kvinnor, anställda i typografyrket, icke skulle vara bundna af lagens bestämmelser. Emellertid har motionären såsom reservant själf tydligen afstått från detta yrkande, ty han har förenat sig med de andra reservanterna i deras förslag därom, att lagens tillämplighetsområde skulle begränsas så, att de kvinnor, som vid lagens utfärdande eller därförinnan varit anställda i typografyrket, skulle vara undantagna från att beröras af lagens bestämmelser, men i öfrigt skulle lagen gälla äfven för typografyrket. Genom denna begränsning synes det mig, som om udden af utskottets invändning emot detta förslag blifvit bruten. Utskottet säger nämligen, och detta med visst fog, att det icke synes lämpligt att ändra en lag, innan densamma trädt i kraft. Jag tycker emellertid icke, att reservationen, sådan den nu är formulerad, innebär en dylik ändring. Det är ju icke fråga om ändring af lagens principer utan blott fråga om en öfvergångsbestämmelse. Det är blott fråga om att begränsa lagens tillämplighetsområde, så att de vuxna kvinnor, som arbetat i typografyrket vid lagens utfärdande, skola vara undantagna från att drabbas af dess bestämmelser, och det synes mig, att, om en sådan öfvergångsbestämmelse är lämplig, man icke borde draga sig för att antaga den utan snarare finna ett

*Om förbud
mot nattarbete
af män m. m.
(Forts.)*

*Om förbud
mot nattarbete
af män m. m.
(Forts.)*

skäl härför i det förhållande, att lagen *icke* trädte i kraft, ty därigenom undviker man de skadliga verkningarna för personer, som skulle drabbas af den. Jag tror, att man icke här har samma skäl, som man i allmänhet har, att förbjuda kvinnors nattarbete. Typografarbetet är väl betaldt, det är högt kvalificeradt, och det kan icke vara tal om att kvinnorna här behöfva arbeta under sanitärt dåliga förhållanden. Det gäller icke heller i detta fall att bereda skydd för hem och moder, ty det är till det mesta fråga om ogifta kvinnors arbete. För öfrigt håller jag före, att då dessa kvinnor lika väl som deras arbetsgifvare äro med om eller till och med yrka på att de skola bli undantagna från att beröras af lagens bestämmelser, så har det icke funnits något skäl för lagstiftningen att gripa in på ett område, där de personer, som lagstiftningen skolat skydda, själfva efter moget öfvervägande icke ansett sig behöfva något skydd.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas hemställan i båda punkterna.

Herr Trygger: Hvad den första punkten i utskottets hemställan angående förbud mot nattarbete af män beträffar, har, såsom kammaren erinrar sig, icke blott denna kammare utan äfven Andra kammaren vid föregående riksdag afslagit herr Lindhagens motion i nämnda fråga, och sedan dess har ingenting inträffat, som, såvidt jag kan förstå, kan berättiga kammaren att frångå denna sin ståndpunkt.

Hvad återigen den andra punkten i utskottets kläm angår, är jag den siste att icke vilja uttala sympatier för den tanke, som legat till grund för motionärens hemställan, ty jag var emot den lagstiftning, som, hvad denna kammare angår, förra året antogs genom den förseglade sedeln.

Emellertid, man må hysa hvilken uppfattning man vill om ett lagförslag; sedan det blifvit lag, måste man respektera densamma. och det skulle man icke göra, om man bifölle reservanternas förslag.

Mina herrar! Det är icke någon ny omständighet, som kommit till, sedan lagen antogs, utan just dessa kvinnors försämrade ställning, hvilka här afses, påpekades här uttryckligen i kamrarna förra året, och således har Riksdagen tagit hänsyn till dem, då Riksdagen antog den ifrågavarande lagen om förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag. Under sådana förhållanden torde det strida emot Riksdagens värdighet — synes det mig — att nu ändra sitt en gång fattade beslut.

Jag hemställer om afslag på reservationerna och bifall till utskottets hemställan i bägge punkterna.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande betänkande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställanden, skulle antaga de förslag, som innefattades i de vid betänkandet fögade reservationerna.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till hvad utskottet hemställt vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande nr 31 i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 16 § 2 och 6 mom. värnpliktslagen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

På framställning af herr talmannen beslöts, att behandlingen af det återstående ärendet på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett följande sammanträde.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående vissa ändringar i bestämmelserna rörande statsunderstöd till enskilda läroanstalter;
 - 2:o) angående stipendier för utbildning af tuberkulosläkare; och
 - 3:o) angående ålderstillägg åt notarien hos riksförsäkringsanstalten A. R. Ljunggren.
-

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om föreningar m. m.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 17 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående efterskänkande af vissa retroaktiva pensionsavgifter för konstaplarna vid flottans poliskår B. F. A. Elmberg och A. A:son Ehrnström.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 62, af herr *Håkanson, Edwin*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubrikerna 448 bomull och 450 vadd;

nr 63, af herr *Håkanson, Edwin*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubriken 465 bokbindarklot;

nr 64, af herr *Håkanson, Edwin*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubriken 511 spånadsvaror;

nr 65, af herr *Akerberg*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rubrikerna 88 och 89 frö m. m.;

nr 66, af herr *Larsson*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår klorkalk; och

nr 67, af herr *Knaust*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, såvidt angår rostadt kaffe m. m.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller att få föreslå, att främst på föredragningslistan till morgondagens plenum måtte uppföras de i dag första gången bordlagda ärenden och först bland två gånger bordlagda ärenden jordbruksutskottets utlåtande nr 1 angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Denna hemställan bifölls.

På framställning af herr talmannen medgaf kammaren att de anslag, som utfärdats till sammanträdet fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Justerades sexton protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 3,52 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.